

SLOVENSKO DOMOBRANSTVO

LET 8
ŠTEVILKA
10
14. XII. 1944

„Naprej, naprej!“

„Vorwärts, vorwärts!“

VEŽBAJ, VEŽBAJ!

Übung, Übung!

Domobranec izkoristi vsak prosti trenutek za izurjenje telesa in rabi orožja. Šele tako izurjen postane res pravi borec. — Slike prikazujejo šolske skupine pri vajah na terenu.

Der Landeswehrmann benützt jede freie Zeit um seinen Körper abzuhören und um sich in der Waffe zu üben; erst nachher ist und wird er zum wahren Kämpfer. — Die Bilder zeigen uns Schulgruppen bei der Übung im Gelände.

objektivkih koracičnic

Im Banne des Marschliedes

Domobranci ljubijo, kakor vsi vojaki, pesem in godbo. Za to razvedrilo skrbi domobraska godba.

Slike iz vaj domobranske godbe, pri katerih se domobranci urijo v izvajjanju najlepših skladb.

Der Landeswehrmann liebt, wie jeder Soldat, das Marschlied mit seinem packenden Rhythmus.

Unsere Bilder zeigen die Landeswehrkapelle beim Üben. Das vorhandene Marsch- und Liedgut wird gepflegt und zur letzten Vollendung ausgefeilt, neues erarbeitet.

Policijski Zbor

v sinjih uniformah

POLIZEI IN FELDGRAU

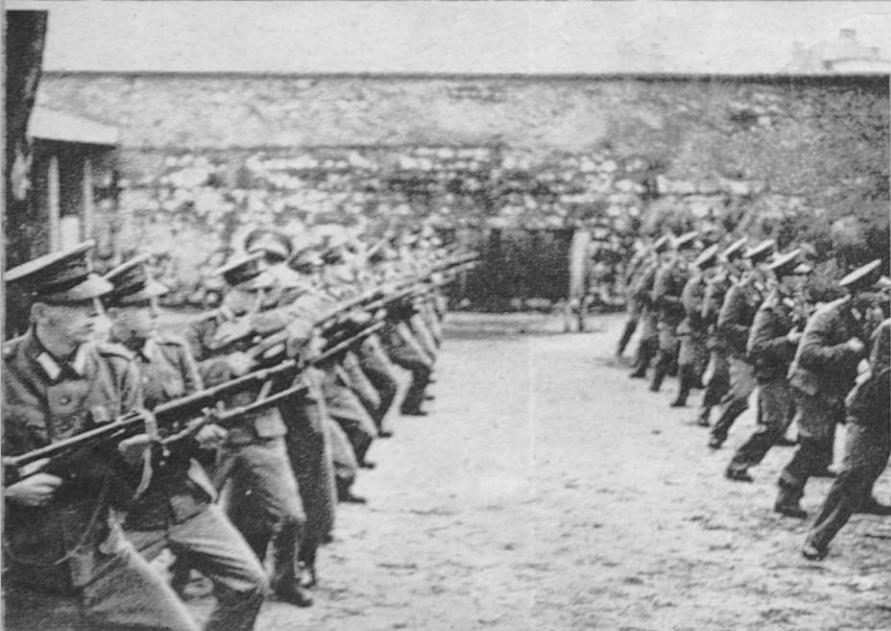
Zanimiva posebnost v Ljubljani in važen živec njenega urejenega življenja je naša policija. Večina je izšla iz domobrancihs vrst, zato je danes policija tudi zanesljivi sodelavec domobranstva v protikomunističnem boju. Tako naša policija izvršuje vernostno službo v Ljubljani, Novem mestu, Kočevju in v drugih krajih v podeželju.

Ein wichtiger Faktor der öffentlichen Ordnung in Laibach ist unsere Polizei. Zum größten Teil sind diese Männer aus der Landeswehr hervor gegangen. Deswegen ist die Polizei heute ein zuverlässiger Mitkämpfer der Landeswehr gegen den Kommunismus. So versieht heute ihren Dienst in Laibach, Rudolfswehr, Gottschee und vielen andern Gemeinden der Provinz.

Poveljnički zbor podpolkovnik Pačič v delovni sobi. — Der Kommandeur des Polizeikorps, Oberstleutnant Pačič in seinem Arbeitszimmer. Vojeska disciplina in vzgoja je temelj policijske službe. — Menneszucht und gute Ausbildung sind die Grundlagen der Polizeidiensten.

Zato vrgajojo izkušeni policijski starešini stražnike v posebnih tečajih. — Deswegen werden die Polizisten in besonderen Kursen von erfahrenen Kameraden ausgebildet.

Moderna policija je izurjena v rabi vsakega, tudi avtomatskega orožja tako lahkega kot težkega. — Der moderne Polizist wird an allen auch en leichten und schweren automatischen Infanterie Waffen ausgebildet. V prostih urah naši stražniki radi započajo. — Tako je življenje policijskega zobra v vojašnici. — In dienstfreien Stunden wird gerne gesungen Ein Bild aus dem Leben in der Polizeikasärne.

Urejevanje vrveža na križiščih zahteva od prometnega stražnika trdnih živcev in velike prisotnosti duha.

Im Trubel des Verkehrs muß der Polizist eiserne Nerven und ein ruhiges Auge haben.

Obhodnica na konjih.
Berittene Streife.

Znak za alarm. Peš in s kolesi hitijo stražniki na svoja mesta.

Alarm! Zu Fuß und mit dem Fahrrad eilen die Polizisten auf ihren Posten.

Kmečka mamica ni vedela, da veljajo ob času alarma tako strogi predpisi.

Bei Alarm bestehen strenge Vorschriften. Muttchen hat das nicht gewußt.

Domobraska Miklavževanje

Die Landeswehr Nikolofeier u Ljubljani

Pogled na dvorano pri domobrski Miklavževi prireditvi na Taboru.

Ein Blick in den Saal, wo die Nikolofeier stattfand.

Miklavž se je najprej spomnil otrok in vdov padlih domobrancov in jih obdaril.

St. Nikola erinnerte sich allerst der Kinder und der Hinterbliebenen nach gefallenen Landeswehrmännern und betreute sie.

Pozabil pa tudi ni ranjencev in invalidov.
Sliko: Mladina je razvesila ranjence v bolnišnici s pesmijo in Miklavževimi darovi.

Er vergaß nicht der Verwundeten und der Invaliden.
Bilder: Die Jugend erfreute im Krankenhaus die Verwundeten mit Nikolao-Gaben und mit Liedern.

MENIČANINU P. DUŠANU DOMOBRANSKEMU STOTNIKU

V septembrskih dneh 1943. leta je bila naša domovina v nevarnosti, da jo bodo uničili njeni zapeljani sinovi, komunisti. V tem smrtnem boju naše drage domovine so se na klic generala Rupnika javljali hrabri in pošteni sinovi, da jo branijo. Čeprav je stotnik Meničanin P. Dušan vedel, da bo nova dolžnost težka in polna odgovornosti, ni okleval, temveč je dobrovoljno sprejel poziv in se postavil na branik domovine.

Svoje prvo službeno mesto je dobil v Skofljici, kjer je s četico popolnoma sam zadrževal komunistični naval ter tako branil Ljubljano.

Bila je težka naloga, to vidimo mi borce šele sedaj. Bil je težak začetek, v katerem so vztrajali samo najhrabrejši sinovi naše zemlje. Meničanin je bil prvi med prvimi. Bil je pravi sin svoje zemlje. Ostal je zvest prisegi, svoji zaobljubi, da bo branil svoj narod, svojo vero in svoj dom. Vsi smo ga razumeli, a razumeli ga niso tisti, ki so vedno stavljali svoje koristi pred dolžnosti. Proglasili so ga za izdajalca, a on je s prezirom korakal preko vseh klevet in postal steber, ob katerem so se zbirali hrabri borce — Slovenski domobranci. Ni klonil niti v internaciji niti pozneje. Bil je hladnokrvan, miren, hraber in oprezen borec, častnik.

Vse te lastnosti je opazilo budno oko njegovih predpostavljenih starešin. Prevzel je elitni četrti udarni bataljon, ki je se stavljhen iz samih najhrabrejših novomeških borcev.

Kaj vse je storil za Slovenijo, vemo vsi, a še bolj vedo njegovi sovražniki, komunisti. Zadnjo in odločilno besedo pa bo sprengovorila zgodovina, učiteljica narodov. Samo zgodovina je poklicana, da oceni žrtev stotnika Meničanina.

Stotnik Meničanin se je rodil 10. maja 1904 v Rujevcu pri Dvoru, kjer je preživel dni svoje mladosti. Osnovno šolo in šest razredov gimnazije je končal prav tam, nakar je vstopil v pehotno podčastniško šolo. Dovršil jo je leta 1921. in tedaj se je začelo njegovo vojaško delo, ki ga je prekinila komunistična krogla 9. decembra 1944.

Po trdem in vestnem delu je mogel postati častnik, kar mu je bilo poleg drugih odlikovanj in nagrad največja in najsvetlejša nagrada in odlikovanje. Delal je neumorno, kar dokazuje njegovo delo v Slovenskem domobranstvu ter ljubezen do Slovenije.

Ljubezen do domovine mu je bila prirojena in je odsevala iz njegove skromnosti, nesobičnosti ter iz borbe zoper brezbožni komunizem. Da si je izbral za torišče svojega dela prav Slovenijo, to mu je narekovala ljubezen do nje, ki jo je ljubil kot Srbo-Bosanec prav tako kot svojo rodno dolino Une.

Dragi soborec Dušan! S Teboj smo izgubili najboljšega druga in poveljnika, nesobičnega, popelnega in najhrabrejšega protikomunističnega borca Slovenskega domobranstva. Bil si vedno prvi, vedno pripravljen za borbo, toda nikoli maščevalen. Borba zoper komunizem Ti je bila nujno zlo, ki so ga povzročili komunisti sami in ki si ga moral sprejeti, kajti drugače bi bili ogroženi. Tvoji lepi ideali, za katere si živel.

Tvoja smrt je težka izguba za Tvojo družino, ki si ji bil dober, pošten in veren oče, medtem ko je za nas domobrance. Tvoja žrtev nov klic na delo, ki si ga Ti vodil in si v njem zaradi smrti obstal. Iz Tvojega semena bo vzklil nov rod, novo pokolenje, novi in hrabri in odločni domobranci.

Dušan, Tvoja žrtev ne bo zaman!

Meničaninova odlikovanja za junajstva v slovenskem domobranstvu.
Die Auszeichnungen Meničanins für seine Heldentaten in der Slowenischen Landeswehr.

Stotnik Meničanin med domobranci. — Der Hauptmann Meničanin unter seinen Landeswehrmännern.

Domobranci častniki neso krsto junaka Meničanina. — Offiziere der Slowenischen Landeswehr mit dem Sarge des Helden Meničanin.

Prezident in vrhovni inspektor slov. domobranstva general Rupnik s častniki v sprevodu za pokojnikom. — Der Präsident und der Oberster Inspektor der Slow. Landeswehr, General Rupnik mit dem Offizierkorps beim Leichenbegängnis.

Počivaj v miru v lepi Sloveniji, katera ti bo hvaležna in ki ne bo pozabilo Tvoje žrteve!

Pri Vsemogočnem prosi, da dā moči Tvoji družini, da bo moga prenesti tako krut udarec; a za nas domobrance prosi, da končamo Tvoje delo v slavo in čast Bogu, domovini in narodu.

Tebe ne bo več, toda Tvoja dela bodo živel ter klicala poznajšim rodovom, kdo in kakšen si bil.

Tovariš! Vsi Tvoji soboreci Ti želimo večni mir, družini iskreno sožalje in Ti kličemo: Naj Ti bo lahka slovenska zemlja, v kateri počivaš in ki si jo tako ljubil, da si zanjo žrtoval življene!

Kapetan Miroljub Stamenković.

Služimo svojemu narodu!

Kadar omahne po dolgih pohodih ali težkih borbah naš domobranec ves truden in izmučen na svoje ležišče, ki mu je včasih le trda zemlja, se morda za hip vpraša: »Čemu vse to? Kakšen je smisel teh naporov in žrtev? Kaj hočemo doseči?« A samo za hip se mu porode v glavi takata vprašanja in že najdejo odgovor: Tako mora biti! Tako mora biti, ker je naš narod zgrešil svojo pravo pot in se ji zdaj približuje preko pečin in trnja. Tako mora biti, ker je toliko in toliko Slovencev storilo greh nad lastnim narodom, pa mora nekdo ta greh oprati, pokoro odslužiti. Tako mora biti, kajti čim večja je zloba in slepota na eni strani, tem večja mora biti ljubezen in požrtvovanje na drugi. Tako mora biti, ker nismo prijeli za puško zato, da svojemu narodu gospodujemo, temveč da mu služimo.

Tako čuti in to ve naš domobranec, tisti, ki mora biti noč in dan pripravljen na poslednjo žrtev, tisti, ki skozi temo, dež in klokotanje strojnic drvi v naskok, tisti, čigar kri često pordeči sneg in jo spoji domača gruda. On to ve in s svojo pripravljenostjo vsak hip izpričuje, toda potrebno je, da to vedo tudi drugi. Da je v tem usodnem času naša prva naloga služiti svojemu narodu — in nikomur drugemu niti ne sebi, to morajo vedeti tudi tisti, katerih posel ni dajati svojo kri in tvegati svoje življenje, temveč prispevati narodu delo svojega razuma in svojih rok, plodove svojega znoja. Predvsem pa se morajo zavedati tega tisti, ki bi radi druge vodili, kajti kdor hoče biti komu vodnik, mora biti od njega boljši v izpolnjevanju dolžnosti, trdnejši v ljubezni, večji v žrtvovanju.

Služiti svojemu narodu — v teh treh kraikih besedah je osredotočeno bistvo domobranske misli in s tem domobranstva samega. Služiti svojemu narodu, to se pravji braniti njegov obstoj, braniti domovino in domačo grudo, braniti dela njegovih rok pred sovražnikom, notranjim ali zunanjim, čuvati njegove svetinje, vero, jezik, izročilo stoletij, žrtvovati za njegov dvig, če je treba, tudi svojo osebno korist. Kajti narod ni samo sedanje pokolenje, sredi katerega živimo, ni samo ljudstvo, ki v določenem času biva na njegovih tleh, temveč vse več: on obsega minule in bodoče generacije, on veže preteklost s prihodnostjo, zaobjema v sebi dušo, značaj ljudi, ki so mu ali mu še bodo pripadali, in s tem njihovo zgodovino, njihovo slavo, njihova junaška dela. Narod je skupnost, katere pečat nosi človek vedno s seboj, velika družina, kateri pripada do groba.

Služiti svojemu narodu — v teh besedah pa je že tudi nakanano nasprotje tega, povedano, kako ne sme biti. Služiti — ne gospodovati! Žrtvovati — ne izkorisčati! To je dvoje temeljnih nasprotij, dvoje nezdružljivih pojmov, med katerima zija ogromen prepad. In vendar jih je mnogo, ki ju tako radi zamenjajo med seboj, ki ju nikoli dobro ne locijo, ki se ne zavedajo, kolika razdalja in globina je med njima. Se jih najdemo — brez mnogo truda — tiste, ki so kakor dedno obremenjeni s tem usodnim grehom naše preteklosti, ki jim blodi po glavi le >gospodovati< in kri pozablajo na >služiti<, ki se pehajo le za pravico in otepajo dolžnosti.

Res so z večjimi dolžnostmi povezane tudi večje pravice. To je nujno že zaradi tega, da je izpolnitve dolžnosti sploh mogiča. Toda niso dolžnosti tu zato, da ustvarijo zgolj neko slabovarnotežje k pravicam, temveč so pravice zato, da pomenijo plačilo za izvršene dolžnosti. Ni potrebno zgolj nekaj malega odslužiti zato, da se potem lahko gospoduje, temveč je oblast le neobhodno prodje najteže in najvišje službe svojemu narodu. Da, poudarjam: pravice so samo sredstvo in plačilo, toda cilj in vsebina so dolžnosti.

Da se je človek zagledal samo v pravice in pozabil dolžnosti, da mu je postal edini cilj gospodovati in še malo ne služiti, to je njegov dedni greh, krivec vsega gorja, ki je danes prišlo nad nas. Nikjer drugje ne iščimo izvora zlu kot v človeku samem — tam ga bomo našli! Od vekomaj je človeštvo živilo po božjih in človeških zapovedih in prve kakor druge so vsebovale zgolj dolžnosti. Toda nenadoma, kakor bi ga obšla prevzetnost, je v francoski revoluciji svečano proglašilo Deklaracijo človečanskih pravic. Prvič v svoji zgodovini je človeštvo tedaj proglašilo pravice namesto dolžnosti. In da bi dalo vsej stvari resen podudarek, je s pomočjo giljotine — ironija — to deklaracijo izpisalo s krvjo stotisočerih.

Francoska revolucija je tisti zgodovinski čas, ko se je miselnost človeštva preokrenila v temeljih. Odtlej dalje datira pot človeštva navzdol, tedaj je bila zasejana kal tudi komunizmu in vsemu zлу, ki nam ga je prinesel s seboj. Dejstvo, da je človeštvo iskalo neprenehoma le pravice in ne dolžnosti, da je hotelo samo gospodovati in ne služiti, ga je pahnilo v sedanji pekel. Spomnimo se samo naše bližnje preteklosti, njenih toliko opevane demokracije, njenih strankarskih in klikskih borb. Vse skupaj je bilo eno samo pehanje za položaji, za pravicami, za gospodovanjem. Nihče ni več služil narodu, ne samo to, za smešnega, blaznega je veljal, kdor se je tega vprašanja sploh dotaknil. Večje ribe so požirale manjše, kdor je mogel, se je okoriščal na račun

svojega bližnjega. Vprašanja, ki so trla narod, so pa ostajala nerešena, pa čeprav so bila še tako pereča, pa čeprav so še tako vplila po rešitvi. Ne, iz takega stanja se res ni moglo roditi kaj drugega kot komunistična revolucija.

Toda prišla je vojna in z njo čas, ko oblast zahteva žrtev, dolžnosti in ne pravice. Kakor so se prej vsi pehali za oblast, tako so sedaj pričeli od nje bežati. In tedaj se je pokazalo, kdo ima resnično namen služiti svojemu narodu, ne pa mu gospodovati. Velik čas — in tak je ta, v katerem živimo — zahteva velike ljudi. Naš narod jih je še premogel in tako dokazal, da mu vsa propalost polpretekle dobe vendar ni mogla do živega. Pokazalo se je, da naš narod še ni kakor izzeta limona, ki ne more več ničesar dati iz sebe. Bog ni dopustil, da bi usahnili živi izviri njegove moči, ni ga še obsodil na zaton.

Vse, kar je nekoč stremelo zgolj za gospodovanjem in pravicami, vse, kar je nosilo v srcu le mržnjo in maščevalnost in ničesar svetejšega, je tedaj našlo skupen iztok — komunistično partizanstvo. Tudi razne bivše ministre in bane je ta tok potegnil za seboj, v njem so mislili nadaljevati svoje staro pocetje — lov za ugodjem. Toda naš narod vendar ni ostal sam, iz njega so stopili možje, ki so spoznali vso svetost žrtvovanja. S pobožnimi mislimi se spominjamo danes Vasiljeviča in tovarišev, ki so v brezupnih razmerah prvi pokrenili našo borbo. Za njimi pa so prihajali vedno novi in novi, vrste so rastle in na čejo jim je stopil mož, naš general in prezident, ki je tudi z besedami izrazil to, kar smo drugi nosili v srcih, našo sveto nalogo: služiti svojemu narodu.

Toda še imamo med Slovenci posebno vrsto ljudi, ki trdijo, da si nočemo >umazati< rok, ki se izmikajo odgovornosti in pričakujejo, da se bodo zopet vrnili predvojni časi. V luči tega, kar smo že povedali, nam mora biti jasno: gre za ljudi, ki nočemo žrtvovati, ki nočemo narodu resnično in nesebično služiti, temveč mu gospodovati in ki zato čakajo na >srečne stare čase<. Gre za stare stranke in strankarje, kolikor jih ni veter kot odpadlo listje odpihnil med >osvoboditelje<, za tiste, ki so bili navajeni le gospodovati, ki so od narodove nesloge in razcepiljenosti živeti in se redili.

Mnogo se danes govori o strankah, toda njihovo bistvo najbolje spoznamo ravno v luči teh dvojih nasprotij: služiti — gospodovati. Poznamo različne politične združbe ljudi, od njih so stranke tiste, ki poleg narodovih koristi, ako jih sploh upoštevajo, poznamo še svoje lastne, ne samo to, temveč ki svoje lastne koristi više cenijo od narodovih. Stranke so tiste tvorbe, ki puste, da narod propada, ako le one uspevajo, njihov cilj je narodu gospodovati — zasesti položaje, preganjati nasprotnike itd. — in ne služiti, v ta namen vlagajo one vsa svoja sredstva in napore. Naša najbližja preteklost je en sam dokaz za to. Seveda, niso stranke edine, katerih cilj je gospodovati. To so lahko tudi posamezniki, stremuh, ki bi se radi povzpeli na narodov hrbet in tam kot zajedalci živeli. Toda to je le redek pojav, kajti stranke, ki se včasih med seboj vendarle sporazumejo in si delijo plen, takih tekmecev ne trpe in jih kmatu zaduše.

Mi odvračamo z gnušom svoj obraz od teh umazanosti. Vemo, da se kakor nekoč za francoske revolucije danes zopet prečami čas. Narodi, ki so sami na sebi doživeli težke preizkušnje in najteže med vsemi — komunizem, počasi spoznavajo resnico in se vračajo k vrednotam, ki so jih pred tolikimi in tolikimi leti zavrgli. V ognju najstrašnejše vojne, kar jih pozna zgodovina, se poraja nov svet. Vojaki na frontah, strahotno preizkušeni v trpijenju, žene in otroci v zaledju ob porušenih ali pogorelih domovih spoznavajo, da je smisel človeškega življenja služiti in ne gospodovati. Trdote časa znova pišejo vanje v letih udobja zabrisane večne zakone. S tem samim pa so za komunizem do končno izgubljeni.

Tudi k nam prihaja ta novi čas in domobranci smo njegovi — ako že ne nosilci — pa vsaj znanilci. Toda tudi nosilci hočemo postati. Kdor žrtvuje in zadoščuje za grehe drugih, ima pravico zahtevati, da se njegova žrtev spoštuje, storiti vse, da ne ostane brezplodna, izvršena zaman. Kdor odslužuje krivdo preteklosti, kdor poravnava neizpolnjene dolžnosti, ima pravico pokazati novo smer: nič več tako. Kdor je bil dovolj dober in sposoben, da je rešil svoj narod na robu smrti, ima pravico mu služiti dalje še tudi na najodgovornejšem mestu in ne morda se umakniti ljudem >čistih< rok, ki komaj čakajo, da bi lahko že zagospodovali.

Ne, z odstranjenjem komunističnih tolp naše naloge še ne bodo končane. Večji so naši cilji: Mi hočemo narod popolnoma ozdraviti, mu zaceliti rane, da se ne bodo kakor krvna osveta vlekli v nedogled. Se z večjo ljubeznijo in požrtvovalnostjo hočemo iti na delo, še bolj kot doslej svojemu narodu samo služiti in ne mu gospodovati. Vemo: narod, bogat na ljudeh, ki znaajo žrtvovati, ne more propasti. Mi mu hočemo biti to največje bogastvo, kjer koli nas bo rabil, bomo na mestu, služili mu bomo do groba.

Vadnjal Ivo.

V SLOVENSKI KMEČKI HIŠI

Majhna kapela ob poti na obronku vasi je okrašena s pestrim jesenskim cvetjem. Nizke hiše slovenske vasice so raztresene med sadnim drevjem in živo mejo. Po hiši spenjajočo se trto so že obrali. Zlatorumeni koruzni storži vise izpod strehe in pod lesenim mostičem, do katerega vodijo z dvorišča stopnice. Krog vodnjaka pred hišo se prepleta divja roža. Zdi se častitljiv, pravljičen, pokrit je s široko leseno streho. Po močnem škripcu potegneš čebriček kvišku. Dekle nese na glavi poln škaf vode v hišo. Na glavi ima čez temne lase pisano ruto, povrh krila ima ličen predpasnik. Nad vrati, skozi katera stopiš v hišo, je kamen z vklesano staro letnico.

Vstopimo v prijetno sobo. Skozi stara okenca, zagrnjena s pisanimi zastorji, pada mračna

svetloba. V kotu je velika krušna peč in njene že stare lončene plošče se svetlikajo v luči. Okrog peči je klop, kjer sedeva podnevi stara mati. Vedno ima kakšno delo v naročju, kajti njene izžete roke so še vedno marljive. Pred njo stoji zibelka,

ki jo tiho pozibava. Najmlajši je v njej in spi. Prednja stranica zibeli je poslikana s srci in cvetjem. Prav tako prijetno je poslikano tudi ostalo pohištvo. To je še oddelj, ko je cvetela ljudska obrt. Tudi stara mentranga je okrašena s slovenskimi ornamenti. Miza je pokrita z lepo vezenim, rožastim prtom. Iz teh ornamentov odseva nek pravljično prijeten duh, poln umetniške iznajdljivosti. Ornamenti izražajo globoka čustva tega ljudstva. Cvetje njihovih vrtov in najlepši cvetovi njihove žive domišljije so vtikani v njih. Ta dela slovenske ljudske umetnosti spadajo med najlepše ljudske umetnosti Evrope. Na mizi, omari, zibelki in vrčih ter drugih posodah najdeš iste motive, izpopolnjene včasih s slikami živali, na pr. ptičkov, golobčkov, petelinčkov. (Slike na steklu.)

Poslikane stene spominjajo na Tirolsko in druge alpske pokrajine. Prikazujejo preprosto slikane angele, Marijine slike, legende, vedno v bleščecih zlatih in drugih živih pestrih barvah na drugem polju. Te slike so navadno v bližini »Bogovatega kota«. Tu je tudi koledar, ki ne manjka v nobeni kmečki hiši. S stropu visi stara svetilka. Na mizi je vedno peharček s kruhom in jabolki.

Dekle odpira skrinjo in jemlje iz nje še druge venze prte. Prioveduje nam, kako stari so že in kdo jih je izvezel. Vprašamo jo, če ima mogoče tudi noše. Da, tudi te ima. Pokaže nam živo pisane stare obleke, ki jih nosijo le ob velikih praznikih in svečanostih.

Na kovinastem pasu visi pestro vezen trak. Tudi pokrivalo je pestro vezeno. Zanimivo in prijetno je ogledovati ta dela marljivega in iznajdljivega naroda. Povsod, kjer se je ohranila prava narodnost, najdemo take umetnine. Marsikaj spominja na madžarske motive in sedmograške vezenine. Na Nemca učinkuje ta ljudska umetnost nekako domače. Pozna jo iz svojih vasi ter kmečkih hiš.

Prijetnejše bi bilo, občudovati vse te krasne stvari in vdihavati prisrčno slovensko domačnost, če bi se ob vsej tej lepoti zavedali bridke resničnosti, ki je z vso to lepoto tako ostro nasprotnje. Rop, požig in umor, geslo podijijanih komunističnih tolp, ne prizadeva z vso silo samo slovenskega naroda, ampak tudi vse njegovo imetje. Tudi te umetnine so v nevarnosti, mnogokje so tudi že uničene.

Danes je boj za te neprecenljive vrednote naroda bolj kot kdaj na mestu. Tudi zaradi tega so možje in fantje zapustili domove in se bojujejo za domovino. Branijo svojo in hkrati dragoceno kulturo Evrope pred sovražniki in uničevalci vseh življenjskih dobrin, pred komunizmom in boljševizmom, kapitalizmom in amerikanizmom.

Nemški vojni poročevalec V. Schulz.
Slike: Pohle.

„Pri nas plešemo, se zabavamo...“

(Iz pisma tovarišice Ivanke iz Crnomlja
tovarišici Angelci Mazi na rajon Barje —
pod Mokrcem.)

Tam doli v Crnomlju je bil res raj za lahkožive dekline. Ples, vino in tovariši... Kako božansko je življenje na svobodi! Nikjer nobenih sitnih mater in očetov. Seveda, marsikatera se včasih spomni nanje sredi zabav. »Vendar je bolje, da jih ni tukaj. Stari so, ničesar ne razumejo, posebno mladih ne... Danes so drugačni časi... Boj za svobodo slovenskega naroda zahteva od slovenskega dekleta vse. Slovenska žena in dekle sta danes samostojni in zavedni. Lepo ju je naslikal neki tovariš na lepaku. V eni roki puško, v drugi bombo in tako jurišata slovenska žena in slovensko dekle proti bunkerjem...«

Romantično so pobarvane sanje teh nakodranih glav. Boj za svobodo zahteva, da se žrtvuješ. Tovariš danes silno trpijo. Posebno tisti okrog štabov. Zato jim je treba napore in trpljenje lajšati — z ljubezni. Saj so tako lepi in junaški ti fantje od štabov. Skornje imajo, jahalne hlače, pištole in visoke čine. Lepo je tako na rajonih, okrožjih, na komandan mest itd. Tudi v brigadah pridejo boljše tovarišice v štab, v ozadje. Imajo čas za ples, za zabave in za vino. Skozi meglo alkohola in na valovih harmonike se smehlja privid »svobode«... Takrat bo šele veselo! Svoboda pomeni vendar uničenje vseh moralnih postav, svoboda pomeni umor vesti. Utopiti jo hočejo v potoku razbrzdanosti. To je prav za prav smisel komunističnega boja, to je tisto, kar oni pojmujejo pod besedo »svoboda«. Ubiti hočejo vest, ubiti hočejo spomin na gorje, ki so ga povzročili preprostemu ljudstvu. Ta spomin stoji nekje v ozadju njihovih duš kot temna senca rabila, ki čaka z dvignjeno sekiro, kdaj bo zamahnil nad svojo žrtvijo.

Ljudstvo molče trpi. Solz nima več, domačij nima več, vse je kakor neizmerno pokopališče...

Oni pa izdajajo odloke, pritiskajo pečate, volijo odbore, — vse to samo, da bi zakrinkali svoj roparski in morilski obraz.

Stara mati mi je pravila, da so se v njeni mladosti stari ljudje v Beli Krajini še živo spominjali rokovnjačev, ki so neusmiljeno ropali in strahovali preprosto ljudstvo. Tak rokovnjač je n. pr. prišel v hišo, potkal z gorjačo ob tla in oblastno ukazal: »Do jutri zjutraj mora biti pečena peč belega kruha.« Gorje, če gospodinja ni izpolnila ukaza točno in ob uri. Rdeč petelin se je prikazal nad streho domačije.

Ljudstvo je molčalo in trpeло. Verovalo je, da bo prišel konec tudi za rokovnjače. Ta konec je v resnici prišel. Rokovnjači so viseli obešeni po drevju. Vojaki so lovili še zadnjega poglavarja. Zbežal je na hrib, kjer so ga obkolili in ujeli. Privezali so ga za noge na sprednjo polovico voza, kakor vozijo kmetje dryva s hribov. Peljali so ga skozi vasi, da so ga videli tisti ljudje, ki jih je on strahoval in jim požigal hiše. Taka je bila kazen za požigalca in roparja.

Vojna nam je prinesla nove rokovnjače. Nimajo sicer gorjač in malh, njihovo žrelo je pa prav tako nenasitno. Slovencem so uničili že za milijarde premoženja, tako da smo danes skoraj narod beračev. To svoje delo so krstili z »bojem za svobodo«. Slovenci se jim zahvaljujemo! Njihov »boj za svobodo« nam ni še prinesel niti najmanjše koristi ne za sedaj ne za bodočnost. Pred svetom nas je osmešil, doma nas je privedel do roba pro-pada. Rokomavhi sami morajo sužensko hlapčevati tujim krištih. Krvav davek plačujejo za angleške uniforme, ki niso po kakovosti nič boljše kot italijanske. To je nagrada za tisoče mrtvih.

O.O. OP Ribnica
Gospodarski odsek
13.9.1944.
št. 100.

Rajonski gospodarski komisiji

Barje

Pošljite nam čimprejje seznam posameznih hiš/gospodarstev/ločeno po vseh, kateri posedujejo večje količine živeža, zlasti žitaric od katerih bi bil možen normalni ali prisilni odkup. V poštev pridejo stranke dotičnih vasi, kmt do katerih trenotno nimamo dostopa, bilo bi pa možno do njih priti z močnejšo vojaško edinico.

Seznam naj bude takole sestavljen:
vas ali kraj .....
posestnik, hišna štev. .... imo sledenji živež
..... /po iskušnjah iz prejšnjega leta, ako ne veste
letosnjih točnejših podatkov/
ltd....

Zadeva je nujna in prosimo, da pristopite takoj k sestavi ter seznam čimprejje dostavite.

S.P. - S.

Sekretar: J. Kralj

Gospod.poročevalci:
J. Kralj

Tista sobota pa še pride, ko jim bo narod sam plačal njihov trud. Tedaj bi bilo bolje zanje, »da se ne bi rodili...«

Kako ropajo in kradejo ljudem od ust živež za svoje rajone, komande mest, javke, brigadne in korpusne štabe, vidite iz priobčenih dokumentov in potrdil. To je samo drobec. Takih papirčkov zaplenijo domobranči dnevno na koše. Iz njih vidimo visoki davek našega ljudstva, ki mora rediti rokomavhe. Ob stranjanu ljudstva pa oni plešejo in se zabavajo in pijejo vino.

»Zadeva je nujna! Seveda je nujna; gospoda bi rada jedla. Kdo bo dal? Kmet! Terenci bodo sestavili seznam vseh kmetov, ki so kaj pridelali. Rokomavhi bodo prišli v vas in po seznamu hitro naropali žito in drug živež.

ŠTAB
VII. KORPUSA NOV IN PO
JUGOSLAVIE
Obvešča center

Podatki, 23. 7. 1944.

Gospodarski komisiji Glavilčice - Barje

Prosimo, da odobrite nujnico o daveljih živilskih
korij, katerih doma ne morejo jahati po stare komisije.

Smislo živilske porocede

zvezni komite O.O.
Kralj

Tudi konje rabijo v štabu. Kakšna vojska bi pa to bila, ako bi štaboveci hodili peš. Tudi zaradi ugleda je treba, da sedijo komandanti na konjih. Tako ponosno jahajo po vasi! Zgodovina bo o tem pisala...

Kmet bo dobil za konja, ki ga krvavo rabi za delo in ki ga nikdar več ne bo videl — listek s pečatom. Evo ga!

P O T R D I L O

S katerim se potrjuje prevzem .... enega ... konja pri tem smolu
za našo Narodno-osvobodilno vojsko, dne ... 3. 7. 1944

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

KOMANDA
VELIKI
VELVENCE

Krasovci...

Rokomavhi odpravijo več sto kilogramov živeža ob današnji lakoti z nekaj lističi, iztrganimi iz zvezkov in pokracljanimi z nekaj stavki. Seveda, ko zahtevaš, že še napišeš na stroj, da je bolj uradno. Potrdilo, da si dobil, pa nakracljaš na košček papirja in niti štampiljke ni več tako zelo treba. »Administracija« mora biti vendar pospešena, ker vodimo »gverilo«.

Namna IV/1.
potrdil 1. 6. 44.

Potrdilo!
Sprejet od raj. gosp. kom. Barje
krovnič - pg. 125-
žito mesecu = " 50.-
masl. = " 5-

Sprejet romanovci IV/1
T. Kralj

Stanica IV/1.
Polozaj 20/4/44

Potrdilo:

Potrdujem prejem od R. g. k.
Baye.

6 1/4 kg masti osnikave = 500 lire
10. kg fišola = 80 lire

Kupno lire = 580.

Pozel
Imenovani
Joško
Komandir IV/1
Slavko

Okrožna gospodarska komisija
Ribnica - na položaju
št. 800/44, dne 24. junija 1944.

Rajonski gospodarski komisiji Barje - na položaju.
Vam pošiljamo ~~črepinjo~~ sedemnajst / 17 / komadov
motik v zameno za hrano. Motika se zaračuna v vrednosti za
Lir 42.- po komadu in se vzame v račun hrana po maksimalnem ceniku
ki je bil izdan dne 15. junija tl. Hrano lahko takoj odpremite
po našem vozniku.

Smrt fašizmu - svobodo narodu:

Za OGK Ribnica:

Boer

Cudno je, kako so pri tej naglici našli še čas, da so poslali
v zameno za »hrano« 17 motik... Kmetu motiko v roke, naj kar
hitro dela, naj čim več pridelava, — mi, komunisti, bomo pa jedli.

Na Štajerskem je kmet razbil z motiko črepinjo takemu
Branko Mejač.

»Na, mala, na!«

Mule so za bojevanje v goratih krajih nenadomestljive.

Slovenski domobranci vedo to prav tako dobro kot naše edinci, ki se z njimi bore proti tolparam v hribovskih delih Slovenije. Mule jim služijo tu kakor sani in pasja pripraga na vzhodu.

»Mala,« nagovarjajo domobranci te dolgovne živali. Iz podarka te besede takoj zaslutiš, kako so se jim priljubile.

Domobranci stopajo v dolgih vrstah po serpentinah navzgor; mule seveda z njimi. Obložene so s težkim orožjem, granatami, strojnico, s sanitetno prtljago, težkimi brzjavnimi aparati itd. V košarah in v zabojih jim natovorijo breme na hrbet in seveda tudi vrečo ovsu.

Hoja je zelo težavna; vojake obliva znoj. Težko okovani čevlji drse po polzkem grušcu. Kjer noben voz ne bi prišel naprej, tam najde mula gotovo svojo pot.

Vojak ima svojo mulo rad in jo večkrat gladi po vratu. Zadnjo mu žival položi dolgo glavo na ramo, kot da sta si res prava prijatelja. Skupaj se bojujeta, človek in žival, oba prenašata iste težave in sta v boju med smrto in življenjem povsem združena.

Neki gonjač mi je pripovedoval, da mu je med vsemi živalmi, s katerimi je že korakal v boju, najbolj žal za mulo, ki mu je rešila življenje. V boju je iskal namreč zavetje za njenim hrbtom in tako je sovražnikova krogla zadela namesto njega uboga žival.

Mulam lahko naloži in odloži tovor. Med grmenjem topov in žvižganjem granat ostanejo mule mirne in čakajo, da bojni vrvež mine, ko gredo spet naprej.

Ko dobe zvečer zato boljšo hrano in jih pri tem vodnik prijazno pogladi po vratu, se jim pač dozdeva, da so tudi one deloma pripomogle k zaželenemu uspehu.

Vojni poročevalec Viljem Schulz.

Občudovati jih moramo, kako spretno in pazljivo izbirajo med kamenjem vsako stopinjo, da dobe trdno oporo, na katero se potem z visokimi nogami oprejo, držeč pri tem trup kvišku. Zadnje noge zavzemajo pri naslednjem koraku točno stopinjo prednjih. Včasih jim spodrsne, spuste se v lahen dir in pri tem s podkvami udarjajo ob kamenje, dokler se zopet ne umirijo — in nadaljujejo svojo težavno pot.

Ni tako lahko voditi mulo. Če se upira nadaljnji poti, nategne vodnik vajeti in žival zarezgeta: ker bi pa to lahko savražnik slišal, se takoj oglasi vodnik z besedami: »Drži gobec« — in žival uboga.

Naenkrat zavije pot po pečini in mimo nje v dolino, kar je še težavnejše. Pri tem gre gonjač navadno za živaljo, da prehitro hojo zadržuje in pazi, da bi se breme ne prevalilo čez glavo na tla.

Kadar vojaki počivajo in si privoščijo kos kruha, vodniki misljijo že vnaprej na svoje mule. Raztovorijo jih, napojojo in okoli vrata jim obesijo vrečo z ovsom. Sele potem se odteščijo.

"V duhu velike amnestije"

Pri domobranskem pohodu v Belo Krajino, kjer so se v najtežjih vremenskih in ozemeljskih okoliščinah izkazali domobranci udarni bataljoni z nadčloveško vzdržljivostjo in vztrajnostjo, so nekateri borce po štirih dneh in nočeh borbe in snega zaostali in izgubili zvezo z glavnino. Kakšne napore in grozote so doživeli ti slovenski fantje, vedo povedati oni, ki so se vrnili.

V komunistično ujetništvo

Ko smo se vračali od Koprivnika proti Kočevju, smo si morali utirati pot skozi številne zasede. Ob neki taki priliki sem bil poslan v levo pobočnico, kjer sem bil skrajni na levi. Bojni metež me je oddalil od tovarnišev, tako da sem zašel. Večerilo se je že, sneg je naletaval, jaz pa v kočevskih gmajnah nisem vedel ne kod ne kam. Hodil sem naprej v dozdevni smeri. Prišel sem na vrh hriba, od koder sem videl v dolini vojake. Na moj klic se niso pravilno odzvali. Le eden mi je zapil: »Če si iz prve, priđi dol!« Ker ima vsak komunistični bataljon seveda tudi prvo četo, sem jo rajši mahnil na svojo roko naprej.

Kmalu sem spet prišel do dolinice. Ker ni bilo nikjer videti kaj sumljivega, sem šel naravnost v dolino. Kar zaslišim za seboj vpitje: »Pazite, da ne bo ušel! Živega moramo dobiti!« Kot polpa volkov se je usulo z vrha dolinice kakih 50 komunistov, ki so vsi dirjali za meno. Napel sem zadnje sile, da bi ušel čez rob. Ko pritečem do grebena, zraste tik pred menojo postava v nemški uniformi. Videl sem v mraku, kako je razpel obe roki, da bi me

zagrabil. Pa sem ga prehitel s puškinim kopitom. Nesreča je hotela, da se mi je zlomilo kopito. Ker so se bližali že drugi komunisti in sem videl, da jim po ravnom ne bom ušel, sem se spet obrnil v dolino. Navzdol sem namreč laže tekel. Ko poskusim uiti na drugem mestu, se je igra ponovila. Tedaj sem spoznal, da imajo komunisti dolino okrog in okrog zasedeno. Kjer koli sem namreč skušal uiti v gozd, me je lovila straža, ko pa sem jo ubral v dolino, se je vrnila na svoje mesto. Tako so me lovili eno uro. Dobro sem vedel, da sem kakor miš v pasti, a vdal se nisem. Hotel sem izsiliti vsaj svojo smrt, kajti tisti klic, da me morajo dobiti živega in roke, me je navdal z grozno slutnjo. Ko so komunisti uvideli, da me tako ne dobe, so poslali večjo tolpo za menojo. Lovili smo se po dolini. Spočetka hitro, nazadnje pa že čisto počasi. Enkrat se mi je eden približal na nekaj korakov. Vrgel sem mu bombo v prsi. Videl sem, da je padel. Od tedaj so hodili za menojo vedno v razdalji vsaj deset metrov. Moči so mi pošle. Komunisti pa so mi klicali: »Nič se ti ne bo zgodilo, če v miru počakaš.« Na ta klic sem obstal. Prijeli so me, mi vzeli dokumente in me gnali po planjavi do nekega kozolca. Tam sem videl prizvana še dva domobranca. Privezali so še mene. Nato sem omedel.

V duhu »amnestije«

Zjutraj me je zbudil stražar, ko me je odvezoval. Videl je, da ne bo nič z menojo in me je pustil prostega. Zaslišal sem obupne klice in prošnje z drugega konca kozolca. Se ves omotičen od prestanih naporov sem v jutranji megli in somraku komaj razločil postave šestih komunistik in dveh civilov v plaščih. Spoznal sem, da sem na morišču.

Pretresljivo je bilo vpitje obeh domobrancov. Prosila sta, naj ju ustrel. Pozoren sem postal na dogajanja in tedaj sem videl: komunistke so obema rezale prste, členk za členkom. Fant je tulil, ko mu je odrezala ud. Nato je malo poknilo in videl sem, kako je nekaj vrgla stran. Tedaj sem začutil v sebi nadčloveško moč, toda nisem imel nič takega pri sebi, da bi ubil ali potokel to zverjad. Videl sem, kako so prvemu domobranu z noži šarile okoli glave. Ne vem, ali so mu porezale ušesa. Slišal sem, da je vpil bolj sikajoče in bljuvajoče, kakor da bi mu kri zalivala sopila. Gledal sem, kako so ga zaklale. Tedaj sem vprašal stražarja:

»Kaj mislite narediti z menojo? Ali me boste ustrelili?« Odgovoril mi je: »Kaj boš čakal tole? Naredili bomo po svoje. Saj vidiš, kaj?« Ugibal sem, zakaj mi je tako odgovoril, ali zato, ker sem se mu smilil in mi je prigovarjal beg, ali zato, da bi poskusil bežati in bi potem še bolj imeli piko name.

Odročil sem se, da bom izsilih svojo smrt s strehom ali vsaj tako težko rano, da ne bom toliko čutil. Malo sem se še potulil. Komunistke in oni dve prikazni v dolgih plaščih so bili zaverovani v svoj posel tako, da niso nič slišali. Vedel sem, da so dolino prav zato tako zastražili, da bi tukaj v miru masakrirali zajete domobrance. Vpitje in kriki ubogih fantov so odmevali po kotanji. Videl sem, da prihaja vrsta name. Tedaj sem udaril stražarja pod brado in planil v neko smer. V megli so zasledovalci izgubili sled za menojo. Precej sem se oddalil od njih. Odvrgel sem vse znake in kapo in zaživil sem kratko melodijo, kot sem jo prej slišal od tolovajev, ko so prgnali pod oni kozolec še nekaj zvezanih civilistov. Od začetka na beg še mislil nisem, hotel sem le izsiliti lažjo smrt. Ko pa sem videl, da mi gre po sreči, mi je pogum rastel.

Na moj žvižg se je res oglasil stražar. Nič hudega slutečemu se približam na korak in ga vprašam: »En belček je ušel. Ali ga ni bilo nič tod?«

»Nič,« je odgovoril, »imamo namreč strog ukaz, da nam ja nihče ne uide. V tistem ga pa lopnem po prezibili buči, pograbim titovo in jo ucvrem po hosti. Slišal sem vpitje za seboj, krogle so sikale ob meni, jaz sem pa tekel na življenje in smrt. Slišal sem še, kako so se komunisti drli: »Zakaj nisti bolj pazil?« Oni pa nazaj: »Saj sem pazil!«

Tekel sem, dokler sem mogel. Nato sem se zaril v skalno razpoko in se z vejami in listjem pokril. Trikrat so lezle patrole prav tik mene in me iskale. Slišal sem kletvine in prerekanje. Pridrževal sem dih in napenjal mišice, da bi me od mraza drgetajoči udi ne izdali. V mislih sem delal križe in v stiski klical Boga na pomaganje.

Nevarnost je prešla. Čakal sem noči. Po žepih sem zbral poslednje razmočene bonbončke in jih željno polizal. V dolgih urah čakanja so se mi podile po glavi silne misli o preživelih grozotah. Marsikaj mi je tedaj postal v tiški mokri kamnitni špranji jasno kot beli dan.

Tako sem se spomnil pred našim pohodom v Belo Krajino razglašene in ponovno podaljšane »velike amnestije«. Videl sem, da je zločinec in samomorilec tisti, ki kateri koli obljudi komunistov tudi malo verjame. Jezilo me je, da sem se na zagotovilo, da mi ne bodo nič storili, ustavil in predal. Vedel sem, da bi bilo bolj na mestu iti naprej in čakati, da me od izčrpanosti zadene kap. Spomnil sem se usode Turjaka, njegove kapitulacije in njegove amnestije. Prekleti komunizem satanski, koliko boljša je smrt, kakor pasje življenje pod večnim strahom usode mojih ubogih mučenih tovarišev. S komunizmom ni nobene sprave, samo boj in boj! Moramo ga uničiti. Samo če ga res do temeljev uničimo, je življenje narodu možno.

In še ona pesem o zaslepljencih in nevednih zapeljanih Štajercih! Stajerska brigada je stražila morišče, štajerske komunistke so masakrirale ujetnike! Ponovno mi je prišel pred oči moj stražar. Postavim, da je imel res sočutje z menoj. A bil je mučenja sokriv, saj je pomagal, saj me je držal pod nožem! Vse-

eno mi je, če me ogroža premišljen morilec ali stekel pes ali zaslepljeni in zapeljni Štajerec. Branil se bom, in to najučinkoviteje, tako da ne bo nikomur nikdar več nevaren!

Beg in rešitev

Ko se je znočilo, sem prav previdno hodil naprej v smeri, ki se mi je zdela pametna. Po večurni hoji sem se približal cesti, od koder sem čul korake, ropot vozov in orožja. Na ugodnem mestu sem delj časa opazoval komuniste, nato sem nataknil titovko in koračil med nje. Rekel sem, da sem se v borbi z belimi izgubil, si izmislil neko brigado in se pomešal med nje, saj tudi oni niso imeli vsi orožja. Povedali so mi, da gremo napadat Kočevje. Bili so slabo oblečeni, raztrgani, mokri in skrajno razdraženi. Kleli so vse, najbolj pa lastno komando, ki jih goni v tako tvegano stvar.

Hodil sem tudi med velikimi živinami, ki so imele zlate trakove na rokavu — generali. Videl sem one rjavе tanke in laške topove. Cim bliže smo bili Kočevju, tem bolj se je nerazpoloženje stopnjevalo. Kmalu smo zaslišali tudi pokanje. Ko so prve krogle zaživigale nad našimi glavami, se je vse zagnalo v zaklone. Z naj-surovejšimi kletvinami in brcami so komandanti gnali moštvo naprej. Jaz sem se spretuno ogibal, kakor je pač kazalo. Proti jutru so naši naredili izpad. Tedaj je vse panico bežalo. Stisnil sem se v jarek in pričakoval odrešitve. Prišel sem v Kočevje, postal sem spet človek. Od prestanih naporov so se mi sicer roke tresle, a v sebi čutim sklep kakor kos jekla v prsih: »Komunizmu ne bom nikjer prizanašal, tolkel ga bom, kolikor mi Bog da še srčnih utripov. Ce padem v boju, vem, da je to veliko lažje, kakor pa postati od komunizma kakor koli odvisen!«

Enkrat za vselej pa tudi vem, kam rdeči pes taco moli s svojimi amnestijami! Ko sem namreč gledal, kako so komandanti vsakega vojaka z brcami porivali naprej, sem spoznal, da komunizem tako ubije človekovo samostojnost in voljo, da tak človek sploh ni zmožen samostojnega dejanja. Kajti, namesto da bi se tedaj gibali vojaki v boju vojaško in pravilno, se gibljejo nesmotron in bedasto, kar jim prinaša grozanske izgube!

Če primerjam one spačke od strahu od spredaj in od terorja od zadaj z razarjenimi obrazi fantov iz Meničaninovega bataljona pri jurišu, ko vriskajo naše brzostrelke, tedaj sem popolnoma miren: komunizem ne bo nikdar z vojaško silo vrgel domobranstva ob tla. Goljufije in amnestije pa so nam dovolj krvavo, a še pravočasno odprle oči!

Remec Jakob.

18. decembra bo poteklo leto dni, ko je Ljubljana spremila na Orlov vrh kočevske junake.

Am 18. December verfloss ein Jahr, als die Bevölkerung Laibachs den Gottscheer Helden das letzte Geleite zur Ruhestätte auf der Anhöhe von Orlov vrh gab.

NAPREJ!

(Našim udarnim bataljonom.)

Naprej, udarni roj, v spopad dveh sil, svetov, v jekleni dèž,
naprej, viharni roj, po vence zmag v krv, svinčenk metež!

Naprej, pogumni roj, prek vseh ovir, zaprek, zased in zank,
naprej, o strumni roj, v posést sovražnih gnézd in postojank!

Naprej, jekleni roj, razpni čez brezno časa rešnji most,
naprej, ognjeni roj, sežgl pregraje, reši pol v prostost!

Naprej, slovenski roj, prek naših tal se vrzi kot vihar,
naprej v peklenški boj, v njem stri moči prevratne za vsekdar!

Vinko Žitnik.

Kralj Matjaž

Pod našo góro se prebudil je junák in kralj Matjaž,
prebudil ga je pôtres teh vihárnih in bobnétih dni,
njegova vojska izpod vseh gorâ čez naša llâ drvi,
ureja se v krdela bojna in v obrambne roje stráž.

Oj dolgo spal si, kralj Matjaž, oj dolgih, dolgih pet sto lét,
odslej pod našimi gorámi nîč več z vojsko ne boš spál,
odslej vsak tvoj vojščák bo zdramljen, živ se bíl in bojeval,
doklér slovenski ród in svét in dûh njegov ne bo otéti!

Po zmagi vojska ta zastráži naših svetih tál mejé,
saj to je náša vojska, naše korenine, naša kri,
to so slovenski roji, vojska ta nikdár več ne zaspí,
a ti, o kralj Matjaž, zaspí kot tuja bajka in imé!

Vinko Žitnik.

Mati pa čaka

Povsod je mrak in tema,
veter joče preko vrtov,
mrak in tema sredi srca,
smrt sili iz grobov.

Nekdo je po polju rože nastal
rdeče kot kaplje krv,
na drznem je vranu junak privihral
in padel sredi noči.

Mati pa čaka, da sin se ji vrne
iz daljnih, neznanih zemlja,
mrtvaška tišina, le snežinke srebrne
padajo, padajo z neba.

Jeruc Dimitrije.

V objemu rdeče noči

Noč mi razjeda srce,
čakam, kdaj pomore nas.
Oda na Rabu spe,
sin je ušel pred morilci.
Meni updl je obraz,
žuljave vse so roke,
zima se bliža in mraz.

Vsako noč okna zvene,
divji obrazzi rezé
čakajo kakor volkovi...

Vsako noč okna zvene,
kot volkodlaki hodijo v vas:
»Baba, kar ti je dalo polje,
to vse je za nas!«

Vsako noč jokam na glas:
»Dva otročica sta v hiši!«
»Kaj boš, pobij te miši!
Kaj pa tvoj sin ni pri nas?«

Tresem se, molim, jih prosim,
žgancev in mleka jim nosim,
V zahvalo mi kravo vzemo
in me surovo stepo.

Jaz te pa čakam, moj sin.
Kdaj boš pobil to zverino?
Kdaj boš zakril bolečino,
ki žge me do duše globin?

Peterka Odon

Dikosti so semu razklenite

Mračen jesenski popoldan je bil. Oblaki so legali nad zemljo in iz njih je komaj slišno rosilo. Skozi vlogo, blato in jesensko sivino se je vila kolona. Mož za možem, vojak za vojakom, borec za borcem. Vsa njihova notranjost je bila pravo nasprotje mlačnemu, brezbarvnemu jesenskemu dnevu.

Tudi on je bil med njimi. Misli so mu bile ne daleč od tod v majhni hišici za potokom, pri toplem ognjišču, med svojimi najdražjimi. Sladko se je zamislil v svoj povratek. Mogoče še uro, dve in bo med njimi. Za trenutek se mu je pojavila mračna slutnja, a jo je udušil in se predajal prav ves oni prijetni nestnosti vrnitve.

Megle so se spuščale vse niže in niže. Tudi rosilo ni več. Mir je prevladal vso pokrajino. Ob tišini se je zdrznil. Slutnja, ki jo je prej z lahkoto dušil, ga je nenadoma prevzela. Oči so se mu motno zasvetile: »In če je res? Ce jih res ni več?« Stisnil je pesti in v prsih mu je zavrela sla po maščevanju...

Kolona se je enakomerno pomikala naprej. Pokrajina je postajala vse bolj in bolj nejasna in počasi se je izgubljala v mraku... Vrsta se je pričela spajati z večerno sivino in kmalu so se le komaj in komaj zaznavali obrisi pod težo orožja in jesenskega vzduha upognjenih borcev...

Dvignil je glavo. V prsih mu je še vedno vrelo. Vse okoli njega se mu je zazdelo tako majhno, tako drobno; začutil je v sebi moč, veliko in brezmejno. Hipoma je začutil razliko med njim in priatelji, ki se bore z ljubeznijo, z voljo, z žrtvovanjem, nesebičnim in vzvišenim.

Se nekaj korakov in pričeli se bodo spuščati v dolino. Zadrhtel je v pričakovanju nečesa bolno sladkega, nečesa neodrejenega... Iz motne sivine se je dvigal zvonik. Hiše so že utonile v mraku. Gledal je v dolino. Ne daleč od tod, le še nekaj korakov, le še malo naporov in tedaj bo vedel. V tem času ni več misil na to, da jih ne bo več videl. Ves se je predal sladkim občutjem, hoteč še zadnje trenutke izrabiti v pozabljenju in sreči. Z vso slastjo se je predajal tem mislim, in če bi ga kdo v tem trenutku vprašal, na kaj misli, bi ga bilo morda sram odgovoriti.

Z neko ljubosumnostjo se je predajal tem občutjem in sanjam, ki bi se mu morale v nekaj kratkih minutah uresničiti. Po vsem telesu ga je spreletaval nemir, v mislih pa je že objemal mater, ženo in dva mala otročička. Kakšna sta le že zdaj? Ali ga bosta še poznala?

Stal je pred svojo domačijo. Mrak se je že spustil in komaj so se zaznavali obrisi zidov. Sanje so se mu zazdele vse prerensne, vse preveč oprijemljive.

Naslonil se je na podboje vrat... Skozi nje je sijal droben žarek luči, rasel, se širil, zagledal je pred seboj ženo, ki mu je hitela v objem, videl je otročička, ki sta se mu smehljajo bliževala, in skozi vežo mu je prihajal dobro znani kašelj stare matere... Ves srečen jim je hotel pohiteti naproti, jih objeti, jim pripovedovati, jih spraševati...

Z roko je odrinil vrata, se pognal naprej in — padel preko ožganega tramovja. Zajel ga je duh po pepelu, po krvi, po smrti. Dvignil se je s tal in omahujoč stopal skozi pogorišče. V grlu ga je stiskalo, na tilnik mu je leglo nekaj težkega... V prsih mu je kljuvalo, ga bodlo in zopet dvigalo. Ne, to niso več bile sanje. Zažejalo ga je krvi, besno se je zasmejal in zdivjal v noč... Ni se oziral ne na tovariše ne na besede tolažbe in utehe, ki so mu jih nudili...

Kolona je stopala skozi noč, se vlekla, trgala in nabirala. On je stopal molče in skozi mrak opazoval čevljje svojega tovariša, ki so se enakomerno vlekli iz lepljivega in vlažnega blata. Vse je bilo tiho. Zdaj zdaj se je začul žvenketorožja, kratko pridušeno povelje in zopet je vladal mir, spokojen, grozeč...

Na prav nič ni več misil. Slepino občutje mu je utonilo nekam globoko, da ga ni mogel več izslediti. Žaškrtal je z zobmi, kot bi hotel nekomu pregristi vrat in se napiti krvi do pjanosti, do norosti...

Koloná se je vlekla, trgala in spet zbirala. Dež je zopet pričel rositi. Prav daleč na obzorju se je skozi meglo pričela prelivati prva mlačna svetloba.

Nekje pred čelom kolone se je začul pritajen strel. V zrak je zasikala raketa, rdeča in grozeča. Strojnice so zamolklo zapotale... Skozi meglo so zasikale prve mine —

Pognal se je naprej. Izgubil je desetino. Kot besen je divjal preko jarkov... Prav v bližini je začul ostru zvok brzostrelke. Zaživčalo mu je mimo ušes. Skočil je naprej in zagledal sključeno postavo in mrzlo cev brzostrelke, naperjeno v sebe. Prezirno se je zasmejal, se vrgel naprej in že jo je držal v roki. Pričel se je boj, divji in kratek. Z rokami se je približeval kratkemu, žilavemu vratu, ga grabil in zaril nohte v meso. Zagledal je dvoje žarečih oči, kalnih, krvavih, polnih sovraštva, polnih mržnje in maščevanja... Skrčeni prsti so se mu razklenili; zastudila se mu je kri, zastudil se je sam sebi. Zavedel se je svoje misli, poslanstva slovenskih domobranov.

Prenehalo je streljanje. Hodil je med mrliči, pomagal ranjenim sovražnikom, dajal od sebe vse, kar je le mogel. Pozabil je, da so prav ti, ki so ležali pred njim, brez moči, uničili njegov dom, njegovo srečo, vse njegovo življenje. Kot ga je prej prevzemala sla po maščevanju, po krvi, je bil sedaj ves prevzet z blagim odpuščanjem.

Skozi meglo so se prebili prvi sončni žarki in obsijali njegovo zatemneno lice, sedaj vse ožarjeno in srečno. Ni več misil na ono, kar je izgubil. Ni se več predajal jezi, maščevalnosti in žalosti. V njem se je porodila le volja za žrtve, delo, gradnjo... Postal je v resnici domobranc.

Mohor Boris.

Humor za domobrance

SINOČI JE PELA ...

KAJ PA JE TREBA BILO ...

OFARČEK

(Parodija)

1. Ker ni bil za drugo rabo OFarček, gre raj v goščavo, tam prepevat Titu slavō, svojo babo vzame s sabo.
2. Čenče svoje med zloglasne kvaka tam banditov zbole, jim razlaga, kar ne more v buče iti jim počasne.
3. Al veselje v srcu vtoni sešom mu za petje Kranjcev in Mongolcev, badoljancev, ker vsak ga pač po svoje lomi.
4. On v drugi si brigadi zbere bosopeče klijune, znova zdaj si v roke pljune, jih po svoje peti vadi.
5. Vsako pasjeglavo dete, od najmlajšega pobalina do največjega kalina svoje nauči solate.
6. Toda Kranjec ni kanarček, on se z njega norce brije, le za dom srce mu bije, Titu loži ga goščavček:
7. >Lej, Mongol debeloglavec, badoljanski tip je svoje pesmi pustil, naše poje, podučil ne dá se Kranjec!<
8. Tito Kranca ni posvaril, le posvaril je goščavca:>Pust' pri miru mi Dolenjea, da ti hlač ne bo pokvaril.<
9. Kranjci zdaj so name jezni in ēe me dobó v roko, piskal, civil bom visoko, — bili moramo oprezní.
10. Komur sem sovraštro vdihnil, je prišel do misli svoje; on zdaj grunta, kak' bo tvoje in vseh nas življenje vpihnil.

Zvone.

SEM DEKLICA MLADA VESELA ...

»NABRUSIMO KOSE«

DOMA in Svetu

GRCIJA

Vajeni smo že vsakdanjih poročil o težavah, s katerimi se morajo boriti na domačih tleh vse vlade, ki so prevzele oblast v državah, zasedenih po angloameriških četah.

Zdi se, da italijanski zgled ni bil zadost izgoren, ker se je podobna zmeda moralova ponoviti še v Franciji, Belgiji in najbolj v Grčiji, preden so odgovorni državniki zahodnih demokracij pogledali stvarnosti v lice in začeli pod silo razmer popravljati svoje nazorane o ustroju tako imenovanih uporniških gibanj, ki so jim med nemško zasedbo pelli hvalnice, jih zalagal z orožjem in na moč podpirali.

Zavezniki načelo je bilo, da je treba podpreti brez izjeme vse »svobodilne« organizacije v deželah pod nemško zasedbo, ne glede na to, ali so to res prava naroda in široka ljudska gibanja, ali pa so le revolucionarni pokreti, ki jim je ob rojstvu botrovala Moskva in jim naložila prekuške naloge, ter je njihov edini cilj, izkoristiti sedanje razmere za izvedbo komunistične revolucije pri posameznih narodih.

Ako sta boljševik in demokrat mogla postati nenavadna zaveznika proti istemu nasprotniku, se dejanski nikarist nista mogla bližati. Demokracija ni mogla prenikniti v boljševiško ozlje, pač pa je komunizem zaradi bistva demokracije same dobil polno možnosti, da se je uveljavljal zakonito ali vsaj pod krinkami, ob katere se demokratska zakonita oblast zaradi posebnih ustavnih določil ni mogla obregovati. Tako doživljamo, da boljševik v demokraciji zahteva zase vse svoboščine, dočim se v Sovjetiji ubogemu državljanju niti in sanjah ne sme poroditi misel, da bi zahteval več svobode.

Z vzporejenimi vojaških nastopov so hoteli zavezniki združiti še enotno politično delo, brez katerega si sploh ni moč zamisliti trdnosti bodočega evropskega reda, katerega naj bi po zaveznikih zagotovili ustvarile Amerika, Velika Britanija in Sovjeti. Toda tu je ob demokratsko načelo o samoodločbi narodov nujno morala trčeti boljševiška celotnost, kajti komunizem ne more poprej odjenjati, dokler ne podere poslednjih narodnih meja in Iz pisane evropske narodne družine ne zvari internacionalne zmesi, ki se edina lahko spriznji s poginom svojih izročil in utopi v brezmejni enolikosti svetovne boljševiške domovine.

Ob Poljski so se in se še lomijo težnje obeh nasprotujočih si svetov. Tod bi demokracije zamizale, ako bi šlo samo za ideološka nasprotja in ne za tekmico imperijev, za posest čim širih vplivnostenih in gospodarsko važnih področij.

Za Poljsko je prišla na vrsto Francija. Za angloameriškim vojakom se je plazil zakrinkani komunist, ki je izigraval zaveznino in zametaval vsako polovitčarstvo: upri se je zahteval, da odloži orožje, ker se gohi rok ne bi mogel boriti za svoj končni cilj, za oblast. V Belgiji prav tako. V obeh primerih so Angloamerikanici zavijali oči, dajali domaćim vladam sicer podporo, toda zelo omejeno, vse iz obzirov do Moskve, dočim komunist ni pokazal nobenega obzira do njih. Demokracije so v teki hinavski igri političnega nadmodrovanja vlekle kratko. Duhovi, ki so jih klicale nad se in nad zavezniške narode, so pričeli strašiti nje same.

Tudi Grčiji ni bila namenjena nič drugačna usoda. Za angleškimi vojaki je zgora pritisnil toloj, »svobodilce«, rečekar, kateremu je London vse do zadnjega dvoril bolj kakor Moskva. Prišla je tako imenovana »narodna koncentracija!« Anglež je porinil v vlado šest ministrov, da so lahko z najvišjega mesta varovali prekuhe. Kaj je Anglež dobil v zahvalo za to, da je z vsemi silami podpiral grške boljševike, misleč, da bodo ti služili njegovim, ne pa svojim ciljem? Naj govorje dejstva:

Komaj se je grška koncentracijska vlada lotila dela za pomirjenje dežele, za njeno gospodarsko ozdravitev in preskrbo s hrano, je »zapihal ob nekod oster veter«, kakor je dejal prejšnji petek sam Churchill v spodnji zbornici. Ni treba napenjati možgan, da bi ugani, od kod je ta veter zapihal. Iz zavezniške Moskve! Grška vlada je vzela v svoj sklop šest plačanih moskovskih hlapcev.

Prvi spotikljaj za te rdeče minyerje je bil vladni ukrep, da se razorože vsi uporniki in vktjujoči v redno vojsko. Prišel je odstop rdečih ministrov, vladna kriza, nemiri na deželi, naprjeni ne toliko proti vladu, kakor proti Angliji in njenim ciljem.

Tedaj so bili Angleži prisiljeni spregovoriti kolikor toliko odkrito besedo. Njihov general Scobies je zatrdil, da bo z vsemi silami podprt vlado. Ta prikrita grožnja je zgrešila cilj. Nenaravno zaveznino med demokracijami in boljševizmom se je prelomilo. Tolovaji so pritisnili proti Atenam in jih začeli oblagati. »Osvobojena« Grčija se je na mah znašla sredi državljanške vojne. Gozdne držali so planile na policijske postaje v mestu in jih po vrsti zavzemale. Sredi splošne zmede je postajal položaj grške vlade čedalje obupnejši. Uporniki so se utaborili v vseh važnejših poslopljih in naprili svoje orožje proti grški vojski, ki je hotela varovati red. Začela je teči kri, grška kri seveda, za tuje cilje.

Nič ni zaledlo svarilo ministrskega predsednika Papandreuja, da bodo sinovi lastnega naroda ugonobili domačijo; nič ni hasnilo ponovno svarilo angleškega poveljnika, da ne bo trpel prekušta in da bo prisiljen uporabiti orožje za vzdrževanje reda in miru. Plamen državljan-

ske vojne se je po načrtu iz Moskve razbesnel po celotnem atenskem področju in v Pireju. Splošna stavka, zaradi katere so ustavile obrat elektrarne, pilinarne in vsi obrati, je stanje še poslabšala. Prenehala se je že itak šibka preksraha prebivalstva, ki je ostalo brez kruha in brez vode.

Napad rdečih tolovajev na angleško pomorsko poveljstvo v Pireju je sodu izbil dno. Spričo takšnega nastopanja so morali tudi Angleži nekaj reči. Sprva je general Scobies skušal vsemu dogajanju vzdeti videz domače razprtje in je v boju proti prekušuhom posiljal le domačo vojsko. Toda s tem sredstvom se upor ni dal zadoščiti. Hočeš nočeš so Angleži morali poseči sami v boju s svojimi letali, tanki, ladjiščimi topovi, topništvo in padalc. In tako besni po velikem atenskem področju že več ko deset dni prava vojna, kakršne Atene do zdaj še niso doživele in ki prinaša prebivalstvu strašno gorie in neizpodbitno dokazuje, da boljševizem povsod brezobjarno izkorisča slabost demokracij in da je z njim možen le en način govorjenja: puška,

Po Atenah križarijo angleški tanki in rušijo poslopja, v katerih so se komunisti vgnedili. Lovska letala se spuščajo nad uporniške postojanke in jih obsipujejo s kroglastimi. Rušilci v pristanišču butajo s topovi v tiste stavbe, iz katerih grško-angleške čete ne morejo pregnati revolucionarjev. Vedno znova morajo posegati v boj angleški padaci, da preženo rdečkarje iz okrajev, od koder nepretrgoma silijo v središče mesta. Zopet so na delu letala, ki preganjajo kolone novih upornikov, ki iz gozdov hite svojim v mestu na pomoč. Silovitost bojev se stalno stopnjuje. Ze v petek je general Scobies poročal, da je vseh žrtv v desjetih najmanj 1500 in da ima on sam ujetih že 2500 razbojnikov.

Grška vlada ni vedela izhoda iz zagate. Pognula je kraju, ki sedet v Londonu, odstop. Odstop ni bil sprejet. Spričo zaostrenega položaja so tudi vse tiste grške stranke, ki so bile za sodelovanje s komunisti, spremene svoje stališče in zahtevajo vladu, ki naj naredi v državi red z sodelovanjem komunistov.

Državljanška vojna pa divja dalje. Angleških čet je premaio, da bi mogle držati tolovaje v šahu, niti se morejo očiščenih mestnih predelov obvladovati, ker za njihovim hrbtom takoj nastopijo nove tolpe. Nemiri se širijo na podeželje in splošna stavka je izbruhnila tudi na področju Soluna. Severno zaledje tega mesta so boljševiki že zdržili v samostojno boljševiško republiko.

Politična nasprotjava med Anglosasi in Sovjeti, ki so se najočitneje pokazala na primeru Poljske, se razgalila tudi v Franciji in Belgiji ter Italiji, so v Grčiji končno izvorela v vojno, ki pa ne nosi le značaja notranjih domačih razprtij, temveč je dejanski spopad dveh sil, ki na zunaj govorita o iskrenem medsebojnem priateljstvu, da bi prikrali neizglajdivo napetost in prekrili prepad, ki med njima zija. V Grčiji se je razpočel prvi gnogni tvor na bolnem telesu, ki se mu pravi angloško-sovjetsko zavezninstvo.

Ob tem nepričakovanim spopadu je bil prisiljen spregovoriti tudi Churchill sam, ki je do slej z obema rokama blagoslavil početje vseh komunističnih držav na Balkanu, se peljal k Titu in se cedil ob hvale na račun »iskrenega in zmagovalnega« sovjetskega zaveznika. Počutil je moral lok, da je Churchill vendarje zavrnil pritožbe angleških zaščitnikov balkanskih tolovajev in grške upornike imenoval bandite iz gozdov, ki hočejo z nasiljem spremeni državni in družbeni red sebi v prid in nočejo priznati demokracije, kakor si jo zamišljata Anglia in Amerika.

Alli ni Churchill priznal vso težo svoje krvide s tem, ko je zdaj obtožil rovarstva in prekuščava svoje negovante, katerih zločinsko početje proti lastnemu narodu je še pred dvema mesecema opeval? In kar smo slutili in sklepali, da je vzrok krvavim dogodkom v Grčiji, je potrdil on sam, ko je povedal: Komunisti so, upri, ker je grška vlada zapovedala razpust vseh uporniških skupin, pustila pa je pri miru varnostne bataljone, ki so obstajali že za nemške zasedbe, da so varovali naselja grškega podeželja pred gozdнимi parapri. Banditon (tako je Churchill imenoval upornike) ne gre za demokracijo, temveč za nasilno spremembu vsega reda in za odpravo pravih demokratskih svoboščin. Pri tem je izgovoril sledenje ugotovitev, ki jo navajamo dobesedno: »Poslednje, kar bi sploh mogo sličiti demokraciji, pa je zakon držali, ki si hoče z oboroženimi gangstrškimi topnimi utreti pot v mesta, zasesti policijske postaje in vladne urade, ter se trudi, da bi uvedla totalitarni režim.«

Končno vendarje! Tudi Churchill je moral za nekdajne svoje ljubljence uporabiti tisto ime, ki se tej zločinski človeški zvrsti edino prilega.

Preostaja samo vprašanje: ali se bo zavezniški ranocelnikom posrečilo najti nove obilje za to gnojno rano in za nekaj časa ustaviti razkroj, ki neusmiljeno ugonabija nenaravno tovarstvo med Anglosasi in boljševiškimi barbarji? Morda. A četudi se jim posreči, vendar se ne bo dala s tem izpodbiti resnica, da se bo Anglija moralna v najkrajšem času postaviti po robu rdeči kugi, ali noče, da se bo podrila vsa njena imperialna stavka, zaradi katere je šla v vojno, v katero se je pa prav zaradi nenaravnega zavezninstva med demokracijami in boljševizmom vthihotapilo ogromno kužnih klic, ki njeni trdnost izpodjeda huje kakor vojna sama.

Ali je morebiti preveč predzno prepričanje, da se bo Velika Britanija moralna spoprijeti z boljševiki na življenje in smrt, ako bo hotela iz sedanja krvave in silno drage vojne izbrisati vsaj drobec tistih koristi, ki so ji playave pred očmi tedaj, ko je namerila svoj prvi korak v vojni vrtinec?

Bodočnost bo na ta vprašanja morda kmalu dala odgovor.

ZALNA PROSLAVA ZA PADLIM COEVSKIM JUNAKI V GROSULJEM

V nedeljo, dne 10. decembra, so se zbrali domobranci 27. čete k spominski službi božji za domobranci, ki so pred enim letom padli v bojih ob napadu na Kočevje. Sveti mašo je opravil vojni kurat nadporočnik Matija Šink. Po službi božji je bila v dvorani bivšega Sokolskega doma spominska svečanost. Nadporočnik Matija Šink je v uvodni besedi poudaril pomen zmage v Kočevju. Kočevje, ki je bilo septembra meseca leta 1943, središče komunistične krutosti, je v decembri istega leta postal važen mejnik domobranstva. Iz krv in Kočevju pomorjenih so zrastli junaki, ki so kljubovali najhujšim napadom in premagali nadmočnega sovražnika.

Ob koncu govora so trije podčastniki, še živi junaki iz Kočevja, položili pred velik, lepo osvetljen križ s trnovi krono spominski venec.

Nato je mlad domobranc recital pesem »V spomin kočevskim junakom«, ki jo je nalašč za to priliko pripredil France Jarc. Po ganljivo zapeti pesmi »Oj Doberdob« je sledila deklamacija Prešernovega »Uvoda h Krstu pri Savici«. Višji narednik Jarc France, ki je sam ves čas borb vztrajal v Kočevju in je poznal vse padle domobrance, je imel lep spominski govor. Nato je domobranc Cerar Janez recital pesem »Domovini«. Za konec je pevski zbor zapel »Vigred se povrne«, venček narodnih in »Hej Slovenci«.

Pridritev so se udeležili vsi okoliški župani in civilno prebivalstvo. Na vse je napravila zelo globok vtis, ker je bila prva prireditev te vrste.

Cankarjeva proslava na Vrhniki. Dne 10. t. m. so vrhniški domobranci v sodelovanju z zavednimi tržani pripredili spominsko svečanost neumrelmu rojaku Ivanu Cankarju za 26 letnico njegove smrti. Dvorana Prosvetnega doma je bila polna. Spored je bil pester in skrbno pripravljen. Na sredini odra Cankarjevo oprsje, obkroženo z rožami, v ozadju pa temnomoder zastor. Cankarja, borca za lepoto, pravico in večno resnico, je v lepem govoru orisal višji narednik g. Pfeifer VI. G. Pavle Japelj je z občutjem deklamiral pesem Albine Zakrajskove: Ivan Cankarju in recital odiomek iz »Podob iz sanju: »Gospod stotnik« in »Legendo o Kristusu svetnemu«. Domobranc Cukale Franc je recital odiomek iz »Podob iz sanju: »To so pa rože, »Sopek cvetice in »Iz moje samotne...«. Podnarednik Fink Anton je deklamiral »Noč prihaja«, g. Marolt Marijan pa je recital odiomek iz »Kačurja: »Kačurjeva pridiga in iz »Podob iz sanju: »Cetra postaja«. Ob koncu proslave sta gdje Francska Ogrinova in podnarednik Fink Anton umetniško podala prizor iz »Klanca: »Francska in umetnik. Oba sta pokazala, da sta starca znanca gledališkega odra. Z obilno udeležbo so Vrhniani dokazali, da v njih še ni umrl spomin na največjega sina tega lepega slovenskega trga. Cist dobiček je bil namenjen v korist »Zimske pomoči«.

Na Gorenjskem piha drug veter. Komunistična aktivistka je pisala z Gorenjskega dne 28. 10. 1944 med drugim tudi tole: »Tudi v nakejšem okraju smo mislili, da bodo volitve uspele, pa niso. Tam je bilo namreč navzočnih tudi nekaj žena, ki imajo može oziroma sinove pri beli gardi, pa se ostali narod ni upal vprito njih izraziti. Te volitve bodo sedaj razveljavili in razpisali nove.« Zopet eden izmed mnogih dokazov, da je tudi na Gorenjskem komunistom odklenko. Kar komunisti naredijo, naredijo samo s strohovanjem.

Stabovke. Pri štabu VII. korpusa se udejstvujejo sledenje tolovajke: Ambrož Ivanka, Šilvija, Cigale Marija, Šilvija, Bodo Baby, dijakinja, roj. 1930, Francko Marija, Šilvija, Heider Zinka, Hauptman Mira, kuharica, Klobčič Rezka, Šilvija odej, Kuhar Francka, delavka, Markovič Milka, Šilvija, Rus Ana, Smolič Justi, Sredenek Avrelja, Šilvija, Troha Slavka, Šilvija, Troha Francka, Šilvija, Uljančič Anica, Šilvija, Vidrih Slavka, Šilvija, Volovšek Jožefa, Zupančič Marica, Šilvija, Zarabec Rozalija, Zeleznik Stefka, Šilvija, Zeleznik Mira, Šilvija.

Odgovor sovjetskemu imperializmu. Po zadnjih poročilih se širijo odprnitska gibanja proti Sovjetski zvezi ne samo v Ukrajini in na Kavkazu, ampak tudi v Besarabiji, Bukovini, Vlaški, Boigarji, Srbiji itd. Uporniki napadajo sovjetske oskrbovalne kolone in prometne zvezze v takih meri, da je bil Stalin prisiljen odpoklicati del čet z bojišča v zaledje, da bi zadušil upor. To pa se mu ne bo posrečilo, ker ruski narod ve, da je sedaj prisel tisti zgodovinski trenutek, v katerem bo zagrabil svojo usodo v svoje roke. Tudi srbski delavci, ki so bili do sedaj na delu v Nemčiji, stopajo pod bojne zastave, prav tako tudi Boigarji in drugi narodi. Zdi se, kot da je Sovjetska zveza kakor milni mehureček, ki se bo tem prej razpočil, čim bolj se napihuje.

Mnogo je načinov ropanja. V roke nam je prišel sledenje komunistični dokument: »Stab V. SNOUB Ivan Cankar, položaj 23. 10. 1943. Odlok brigadnega sodišča. Iz seznama, ki so ga naše edinice zaplenile ob zavzetju postojanke Javorški Križ, je razvidno, da je Urbancič Anton, dijak in bivši belogradist, sin Anton, posestnik, gostilničar in mesar na Catežu št. 24, pobegnil dne 14. 9. 1943 v skupini mnogih belogradistov na nemško ozemlje in se predal v službo barbarske nemške vojske. Naše brigadno vojno sodišče je vse te dezerterje in izdajalce obdolilo na zaplembo imovine, na zaplembo rodinskega deleža, ki pripada vsem tem. Tako je ista kazen zadel tudi imenovanega Urbanciča Anton. Višina njegovega deleža je po priznanju njegovega očeta 25.000 lir. Ta vsova pripada štabu brigade V. SNOUB Ivan Cankar in se lahko takoj dvigne pri hranilnici v Trebnjem, kjer ima oče obojenec odprt račun do višine 40.000 lir. Član sodišča: Krčič Ivan, Dušan, Ladiha Jože, Anton Dolenc, vsi l. r. Tako zavijajo komunisti svoja ropanja v plašč »uradnega postopanja«.

»Velja naroda.« Tako se imenuje časopis, ki ga izdajajo Rusi, zbrani okrog generala Vlasova. Časopis je glasilo Rusije, ki se bori proti Sovjeti. Zanimanje zanj je ogromno, saj ga tiskajo v 500.000 izvodih in je v eni urri po izidu razprodan. Cena mu je 20 pfenigov, prodajajo pa ga tudi po 20 mark. V tem časopisu so bili omenjeni tudi slovenski domobranci.

Italijanski častniki in podčastniki bodo naredovali. Stab VII. korpusa je izdal ukaz, naj se predlagajo za napredovanje vsi bivši italijanski oficirji in podoficirji pri korpusu. To nam zopet dokazuje, kako naši »osvoboditelji« skrbijo za italijanske komuniste.

Stalin. Tito in njegova družina niso Slovani. Tovariš Maršal Stalin je imel na neki seji 7. novembra govor, ki ga je objavila tudi »Ljudska pravica«, glasilo KPS. Govor je dolg, značilno pa je, da Stalin, »veliki Rus in zaščitnik slovenskih narodov«, niti enkrat ni rabil besedice Rus, bodisi kot samostalnik ali pridevnik v vseh oblikah in sklonih. To ni slučaj, saj je vendar kot predstavnik in voditelj govoril svojemu narodu. Omenjal je le »sovjetsko ljudstvo, rdečo oziroma sovjetsko armado, sovjetske čete, sovjetsko delo, sovjetske ljudi, sovjetske delavce, sovjetske kmete in sovjetsko intelektenco, sovjetski železniški promet in sovjetsko zaledje, sovjetske rodomlube, sovjetske žene, sovjetske fante in sovjetska dekleta. Vse je sovjetsko, nič ruskega.

Zločin v Trstu. V četrtek 23. 11. sta prišla dva neznanca v stanovanje pravoslavnega duhovnika Vojnoviča, starega štirideset let. Bilo je v prvih večernih urah. Neznanca sta govorila dobro hrvatski. Med Vojnovičem in njima se je razvilo živahen razgovor, najbrž političen. Na koncu sta ga povabila s seboj. Gospod je brez obavljanja šel in z njim mlajši sin. Eden od neznancev se je pa takoj vrnil nazaj na stanovanje in je na zverinski način ubil duhovnikovo ženo. Ko se je starejši sin vrnil iz mesta, jo je našel razmerno mrtvo. Drugo jutro so našli Vojnoviča in mlajšega sina v Gozdalu obešena. Vojnovič je imel iztaknjene oči. Vojnovič je bil odločen protikomunist, in zato je moral umreti na tako strašen način. Srbski dobrovoljci bodo znali poiskati krive v jih kaznovati.

»Osvoboditelji« in »izdajalci«. Poleg svojih vsakdanjih bojev domobranec ne pozabijo na kulturne potrebe svojega naroda. Tako so v preteklem mesecu odpri了解 dve ljudski šoli v idrijskih hribih, in to v Zavratec in na Medvedjem brdu. Prebivalstvo je zelo hvaležno za njihovo prizadevanje, saj je s tem začel prvi pouk po dveh letih v slovenščini. Tako »izdajalci«! A »osvoboditelji« prepovedujejo otrokom obiskovanje slovenskih šol, ki jih odpirajo na Primorskem.

Titova osvoboditev Srbije. S prihodom Tita in sovjetske vojske v Srbijo je postalno stanje obupno. Po divjanju Titovih sovjetskih topov je narod tako obubožal, da je po poročilih iz Londona in Beograda pomoč več kakor nujna. Poleg pomanjkanja so začela poslovati tudi tako imenovana »ljudska sodišča«, ki neusmiljeni obsojajo na smrt vse, kar ni komunistično usmerjeno. Tako je samo v enem dnevu bilo likvidiranih 120 protikomunistično usmerjenih oseb. Okoli 10.000 srbskih otrok je bilo preseljenih v Bolgarijo. Narod živi pod strašnim terorjem in beži iz mest v gozdove. Tako je tudi oni del srbskega naroda, ki je mislil, da so Sovjeti nekaj drugega kakor partizani in da se bo tudi pod njimi lahko živel, danes odločil in zavzel jasno protikomunistično stališče.

Desna roka Tita Zid. Kakor poroča izraelitski vestnik v Sveci, izhaja Titova desna roka Moše Ben Jehuda Pyade iz stare židovske rodbine. Pri nas je poznan pod imenom Moša Pijade.

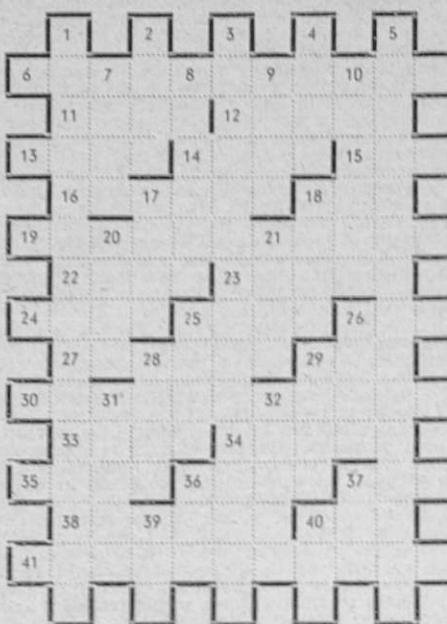
Nov dokaz komunističnih zverstev. V Mačkovcu pri Sv. Vidu je najdeno grobišče, kjer je zakopani preko 50 oseb. Tu so pomorjeni najboljši možje iz občini Begunje. Bloke in Stari trg. Od vseh petdesetih ni niti eden ustreljen, ampak vsi so na zverinski način bili mučeni. Jelendol, Grčarice, Mozeti, Livot itd., a sedaj Še Mačkovec. Narod naš dokaze hrani!

Komunistična oskrba. Sladrovna brigada šteje okrog 350 mož. Odkar je ta brigada v bližini Zužemberka, so pobrali že vso živino, tako da si morajo ljudje kar z rokami znašati domov drva, katera pa zopet komunisti požgo. Pobirajo tudi žito. V vasi Prapreče so n. pr. pobrali vse žito, kar so ga kmetje še imeli. Zakol prasičev je dovoljen samo, če je bil kraj prijavljen in je bilo za to izdano dovoljenje. To prijavo so uvedli tolovali zato, da vedo, kdo ima še prasiča in da mu ga lahko še pred zakonom vzamejo. Tako so nekemu posestniku, ki je imel samo enega prasiča, dovoljenje za zakol sicer izdali, toda en dan prej so mu ga vzeli. Na »neosvobojeno ozemlje« ne sme brez komunistične dovoljenja nihče. Globa za prestopek te postave znaša 2000 lir.

Mednarodnost komunizma. Komunistična brošura »II. Kongres« navaja med drugimi udeleženci »na II. delovni seji« 4. V. 1944 v Drvarju tudi sledeče komuniste, ki se tudi bojujejo baje za svobodo jugoslovenskih narodov: »Aldo Tanarigo, ki je prispeval iz Barija; Rozmund Bernard iz Prnjavora, član mobilizacijskega odbora za Poljake; Vete Djuro, najboljši puškovni mitraljezec v madžarskem bataljonu »Sandor Petőffi«; Nino Schilio, inž. iz Rima, borec italijanske divizije »Garibaldi«, ki se bori v Crni gori.« Prepričani smo tudi mi, da so to res najboljši borci za svobodo.

UGANKE

Križanka

Vodoravno: 6. pripadnik grške modroslovne vojske, 11. mlakuža, 12. vrsta vina, 13. orožje, 14. južnoameriško mesto, 15. vojska, 16. novoletni narodni običaj, 18. svetopisemska oseba, 19. potnik, 22. žensko ime, 23. oseba iz francoske revolucije, 24. merilna priprava, 25. mera za papir, 26. prijatelj tujih lastnine, 27. zdravniška in sadarska snov, 29. glasnik, 30. kraj na Dolenjskem, 33. del ženske narodne noše, 34. denar, 35. baltiško mesto, 36. reka na Madžarskem, 37. del telesa, 38. nadloga, 40. drevesni plod, 41. pogon.

Naprejno: 1. mesto na Koroškem, nagrobeni napis, 2. gorska drča, 3. domobranci ideali, 4. dajatev, 5. vrsta vojaka, 6. drevesni plod, 7. draga koža, 8. slikarska priprava, 9. nasprotje svetlobe, 10. razpredelnica, 17. livača, 18. reka v Nemčiji, 20. krompirjeva jed, 21. moško ime, 25. ločilo, 26. starogrško mesto, 28. krmna, 29. slovenska reka, 31. oblika glagola leči, 32. neozdravljivo bolan, 36. termin, 37. steblika, 39. kretnja, 40. žerjavica.

Dopolnilnica (2)
(C & P)

LO., K.S., KO. INA, KOK.. A,
SL. PEC, . APAKA, ..ZA, PA.J,
SL.P, RO., ..LEČINA, ZAVO.,
P..EL.N, . OBR.PO. JE,
Z..IST, P.ST, , ABOJ, .R.MA,
LO. EC

Vstavljeni črke dano Gregorčičev citat!

Mala križanka (2)
(C & P)

Kaj sta ta dva moža? (7)
(Meden)

S. D. BRANKO MOČNIK
TISA

NIKI DREN
15. ČETA

Prijeten račun (18)
(C & P)

$$9a + 8a + 8č + 8a + \\ + 2b + 3c + 1b + 1c + \\ + 8č + 1c + 4b + 3c = ?$$

Igračkanje z abecedo (12)

(Radoš)

JŽFOLNŠ GITO ITHIG

Kdo? (3)

(C & P)

Kvartopircem sem v čisilih, sem oblastnežem v mislih, upora sem merilo: To bodi ti vodilo: besede tri zdaj skupaj zloži, moža povem, ki po nebu »skroži«.

Konjilček (5)

(C & P)

r	m	o	a	,	k
s	r	t	a	v	g
m	m	r	d	a	r
t	e	t	n	n	a
s	a	e	š	j	j
f	s	e	l	j	a

Partizanski kažpot (1)

(C & P)

Rešitev ugank št. 8

Podobnica

Narod naš umreti noče.

Kaj?

Klop + otec = Klopotec.

Spremenljivka

Blato, dieto, dreta, delta, Delak, denar, rana, kanal, naval, žival, živež.

Besednica

Pezdir vidil v tujem očesu, bruna na svoji glavi ne čutiš.

Odlikovanje

Vodoravno: 1. pravilo, 2. glasnik, 3. sreda, 4. poziv, 5. čad, 6. glej pri 6. navpičnot, 7. bok, 8. zavod, 9. silva, 10. planina, 11. polotok.

Naprejno: 1. pravica, 2. ploskev, 3. omika, 4. redar, 5. top, 6. Vsi domobranci vse za domovinot, 7. vrt, 8. slama, 9. ženin, 10. pinceta, 11. kočijaž.

Zlogovnica

1. kruljavec, 2. dejanje, 3. opereta, 4. rogovia, 5. platina, 6. resnica, 7. iglavac, 8. Jean, 9. Albanija, 10. trobentica, 11. empirika, 12. lilia, 13. Juarez, 14. Ančka, 15. kruhoborec, 16. ulje, 17. predavanje. Kdo prijatelja kupuje, ga slablo plačuje.

Pogovori z ugankarji

Za prvo nagrado (350 lir) je bil izreban domobranc Langus Marijan iz 65. cete.

Drugo nagrado (275 lir) dobijo višji narednik Kocmur Alojzij iz 29. cete.

Tretjo nagrado (200 lir) dobijo domobranc Poženel Martin iz 20. cete.

Cetrti nagrado (125 lir) dobijo dijak Magister Marijan iz Zg. Hrušice 50.

Peto nagrado (50 lir) dobijo Rott Antonija iz Ljubljane, Scopoličeva ulica 12.

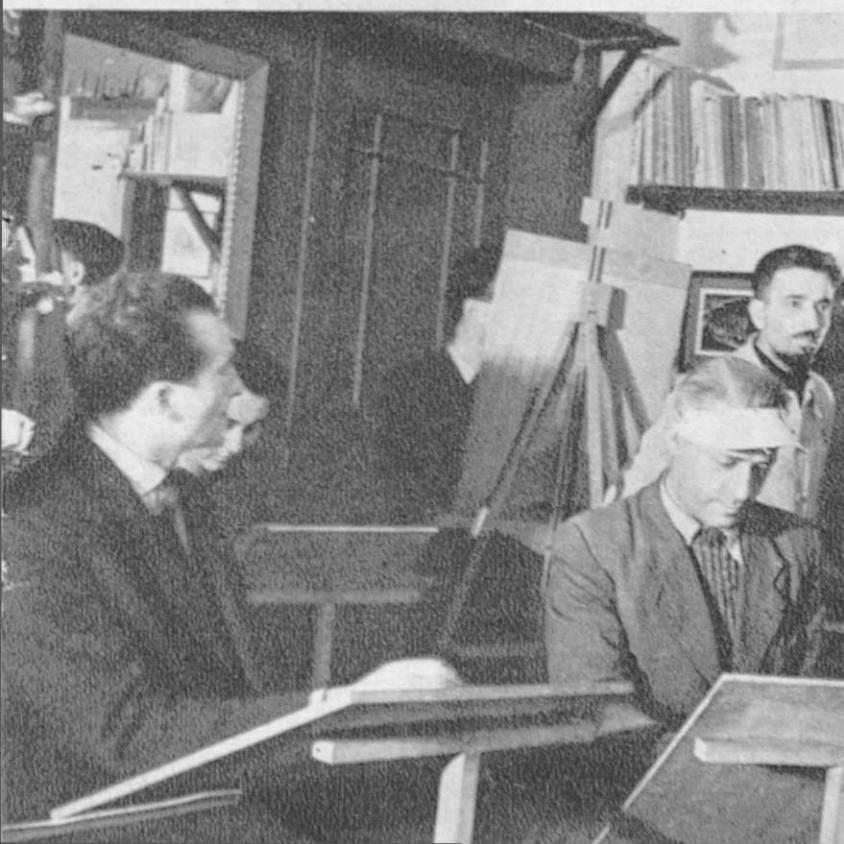
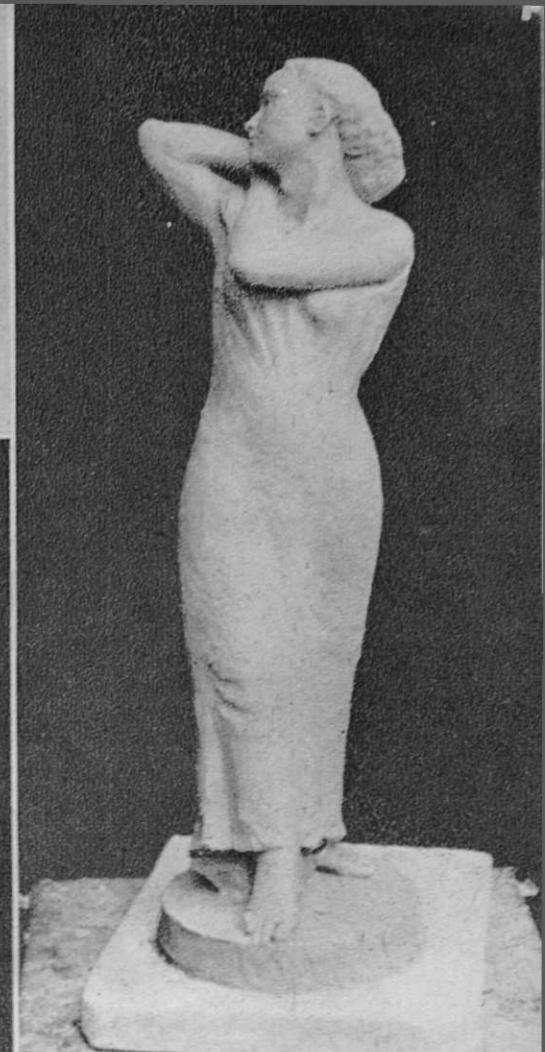
Bezugspreis: Einzelnummer 4 Lire. — Schriftleitung und Verwaltung Rimska cesta Nr. 22 Laibach, Fernruf 46-12. — Schriftleiter: Leutnant Pirih Miran. — Erscheint jeden 2. Donnerstag. — Herausgeber: Aufbaustab für die Slowenische Landeswehr, Abt. VI. — Druck: Ljudska tiskarna in Laibach (verantwortl. Jože Kramarič).

Naročnina: Posamezna številka 4 lire. — Uredništvo in uprava Rimska cesta, št. 22 — Ljubljana — telefon 46-12. — Urejuje poročnik Pirih Miran. — Izhaja vsak 2. četrtek. — Izdaja štab slovenskega domobranstva — oddelek VI — Tiska Ljudska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

V Goršetovr

slikarski šoli

IN DER KUNSTSCHULE DES GORŠE

Kljud rdeči revoluciji živi slovenska kultura. Komunisti so porušili sicer mnoge cerkve in gradove z njihovim bogastvom, vendar se jim ni posrečilo uničiti oblike našega narodnega življenja.

Mladi rod gradil! V Goršetovi šoli naletite na mladeniče, dekleta in domobrance. Pouk je v večernih urah, prav ko so udeleženci zadostili svojim dnevnim službenim dolžnostim.

Mojster Gorše je bil prvi, ki je iz lastne pobude in želje ustvaril portret gen. Rupnika, zavedajoč se, da bo napravil spominek vsem poznejšim rodovom. Prva slika prikazuje mojstra pri delu na bronestem doprsju. Tudi »Ženak« je ena izmed zadnjih Goršetovih umetnin.

Trotz der Roten Revolution lebt die slowenische Kultur. Die Kommunisten zerstören zwar viele Kirchen und Burgen mit ihren Reichtlümern, doch gelang es ihnen nicht das Antlitz unseres nationalen Lebens zu vernichten.

Die junge Generation baut in der Gorše-Schule trifft man Jungs, Mädchen und Landeswehrmänner. Der Vortrag wird in den Abendstunden abgehalten, als eben alle Teilnehmer ihren Tagessiehtpflichten schon nachgekommen waren.

Meister Gorše war der erste, der aus eigener Initiative und Wunsch das Porträt des Gen. Rupnik schuf, bewußt, daß es ein Gedenkstück für alle späteren Generationen bilden wird.

Das erste Bild zeigt den Meister bei seiner Arbeit an der Bronze-Bruststatue. Auch »Die Frau« ist ein der letzten Kunstwerke Goršes.

S Prinárodň

Narodni pionirji na delu. — Zemlja je plitva, zato je treba seći po krampu in lopati. — Na skalnatem področju odmeva kladivo, v predorih vrešči sveder.

Volkspioniere bei der Arbeit. — Die Erde ist seicht und man muß zur Picke und Schaufel greifen. — Im Felsenboden widerhallt der Hammer und im Tunnel arbeitet der Steinbohrer.

ih pionirjih

Bei den Volkspionniren

Kuhinja
narodnih
pionirjev.

Die Küche der
Volkspioniere.

Tudi slovenski narod je moral v času, ko bije Nemčija z evropskimi narodi odločilni boj za svobodo Evrope proti židovsko-boljševiškim imperializmom, zbrati vse narodne sile za obrambo domovine. Ob domobrancih, ki so že leto dni v službi slovenske domovine, so sedaj nastopili še narodni pionirji. Mesec dni po prezidentovem razglasu je na delu več tisoč narodnih pionirjev iz Ljubljane in podeželja.

Auch das slowenische Volk mußte in der Zeit, wo Deutschland vereint mit andern europäischen Völkern den entscheidenden Kampf gegen den jüdisch-bolschewistischen Imperialismus führt, alle seine Kräfte zur Verteidigung der Heimat einsetzen. An Seite der Landeswehrmänner, die schon ein volles Jahr im Dienste der Heimat stehen, gesellen sich in neuerster Zeit Tausende von Volkspionieren die nach der Verlautbarung des Herrn Präsidenten zur Arbeit eilen.

Pri lažjem delu pomagajo tudi dekleta.
Bei leichterer Arbeit helfen auch Mädchen.

Pionirji na poti h kosilu.
Pioniere auf dem Wege zur Mittagmahl.

Po napornem delu tekne kar
coli in kakor kolci.
Nach getatner Arbeit schmeckt es
sehr gutt!

RUSKI NAROD PRED VSTAJENJEM

Die Völker Russlands im Aufbruch

Pred nedavnim se je sestal Osvobodilni komitet ruskega naroda, kateremu načeluje general Vlasov. General je na tem zborovanju razglašil cilje ruskega osvobodilnega gibanja. Slika prikazuje generala Vlasova med njegovim govorom.

In einem mit Spruchbändern und den Nationalfahnen der heute noch unter dem Bolschewismus schmachtenden Völkerschaften Rußlands geschmückten großen Festsaal Berlins, der bis auf den letzten Platz besetzt war, fand eine mechtivole Kundgebung des lebendigen, wahren Rußlands gegen den Materialismus Stalins statt. General Wlassow, der Vorsitzende des Befreiungskomitees für die Völker Rußlands, hielt eine von der Versammlung begeistert aufgenommene Ansprache über die Ziele der von ihm geleiteten Bewegung. Scherl Bilderdienst (Hoffmann)

Napad na sovjetske kolone. — Tiefangriff auf sowjetische Kolonnen.
PK-Kriegsberichter Adolph (Sch)

Zima na vzhodni fronti. Bela snežena obleja je pokrila v teh dneh zemljo. Vojaki so spel v toplih zimskih oblekah.

Winter an der Ostfront. Eine weiße Schneedecke legte sich in diesen Tagen über die hartgefrorene Erde. Die Gräbenposten haben wieder das in drei Kriegswintern bewährte weiße Tarnhemd über die Winterkleidung gezogen. SS-PK-Kriegsberichter Jarolím (Sch)

V boju IM KAMPFE

Gorske skupine se pripravljajo. V Alpah so vojaki zgradili bunkerje celo v višini 2.500 m.

Wohnbunker in 2500 Meter Höhe. Beim Bau von Unterkünften für unsere Gebirgstruppen in den Westalpen. An Ort und Stelle wird das Bauholz für den Wohnbunker an einer gegen Beschuß sicheren Stelle des Hanges abgeselkt, eine Arbeit, die nicht ungefährlich ist und das genüge Geschick unserer Bergbauern und Holzfäller im grauen Soldatenrock erfordert.
Kriegsberichter Grimm-Kastein (Sch)

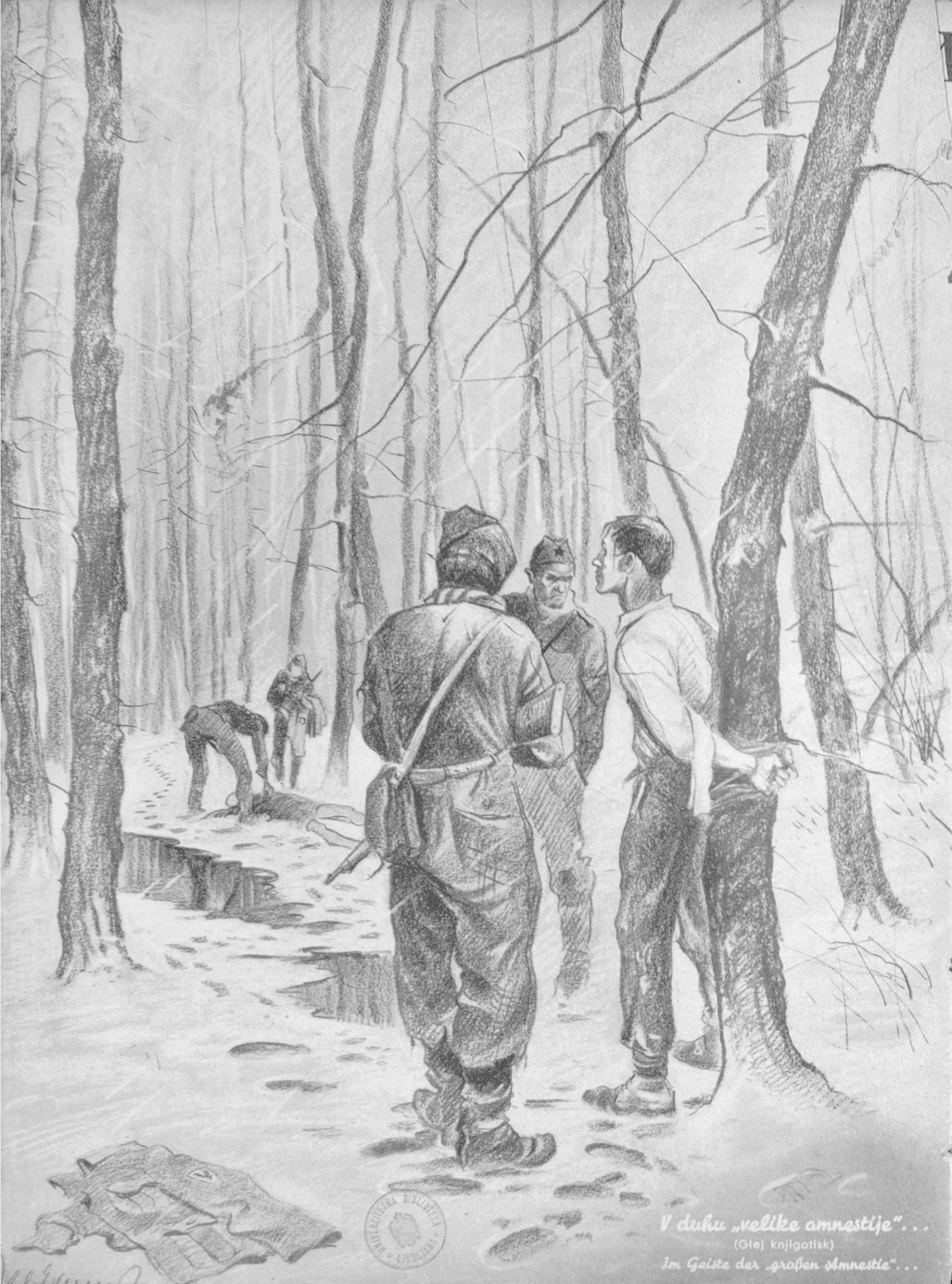
Na Apeninu na italijanski fronti bruhajo protiletalski topovi pogubonosen ogenj sovražnemu letalstvu.

Der Kampf an der italienischen Front. Deutsche Flak im Apennin bei der Abwehr eines feindlichen Luftangriffes. PK-Aufnahme Kriegsberichter Bayer (Sch)

Boj s »Panzerfaustom« proti sovražnim tankom v holandskem vojnem področju.

Bekämpfung feindlicher Panzer mit der »Panzerfaust« in einer Ortschaft im holländischen Kampfräum. SS-PK-Zeichnung SS-Standarte »Kurt Eggers« (Sch)

V duhu „velike amnestije”...

(Glej knjigotisk)

Im Geiste der „grauen Amnestie”...

